

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В
ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ
МАЛЮВАННЯ**

Кваліфікаційна робота (проєкт)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти другого року навчання
11-241 м групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Мельниченко Лариса Валеріївна
Керівник к.пед.н., доцентка Голінська Т.М.
Рецензент к.пед.н., доцентка Полєвікова О.Б.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
1.1. Поняття та підходи до естетичного розвитку засобами творчих здібностей дітей дошкільного віку.....	7
1.2. Психолого-педагогічні основи естетичного розвитку та етапи творчих здібностей дошкільнят.....	13
1.3. Вплив емоційного розвитку дітей дошкільного віку в освітньому процесі.....	25
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ПОШУКОВОЇ РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ У ЕСТЕТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	31
2.1. Використання види та методи нетрадиційних технік малювання для естетичного розвитку дітей дошкільного віку.....	31
2.2. Стан дослідження естетичного розвитку дітей дошкільного віку у процесі використання нетрадиційних технік малювання.....	44
2.3. Методичні рекомендації щодо використання нетрадиційних технік малювання у процесі естетичного розвитку дітей дошкільного віку.....	56
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	80
Додаток. Кодекс академічної доброчесності.....	97

ВСТУП

Актуальність дослідження. Творче осмислення завжди визнавалося одним із способів активного пізнання світу, саме воно робить можливим прогрес, як окремого індивіда, так і людства в цілому. Дошкільної освіти, одним з важливих напрямків, є використання різних видів творчих здібностей, спрямованих художньо-естетичного, соціально-морального і патріотичного виховання дітей. Є різні види творчих здібностей - скульптура, графіка, живопис, архітектура і інші. Вони володіють великим педагогічним потенціалом розвитку художньої творчості. Неможливо розглядати розвиток творчих здібностей дошкільнят поза процесом. Педагогічна сучасна практика показує, що стрімка зміна багатьох точок зору щодо психологічних і художніх умов формування здібностей, зміна самих дитячих поколінь вимагають серйозних змін технології роботи педагогів з дітьми.

Свобода творчого вираження дошкільника визначається не тільки образними уявленнями, а й бажанням передати їх в малюнку, а й тим як він володіє засобами зображення.

Творча особистість - одна з важливих задач педагогічної теорії практики на сучасному етапі. Рішення її має починатися в дошкільному дитинстві, найбільш ефективний засіб художньої діяльності дітей в ЗДО. Відомо, що дитяча творчість - це явище унікальні. Вітчизняні педагоги і психологи, підкреслюють, для розвитку особистості дитини велике значення, має заняття художньою творчістю.

В останні роки для розвитку творчих здібностей дошкільнят стали використовувати нетрадиційні техніки на заняттях малювання. Корисні ці заняття і для духовного розвитку дітей. Робота з незвичайними матеріалами дозволяє їм відчувати незабутні емоції, розвиває творчі здібності, креативність, що в кінцевому результаті допомагає загальному психічному і особистісному розвитку. Вибір нетрадиційних технік малювання в якості одного із засобів

розвитку дитячої творчості не випадковий. Більшості нетрадиційних технік відносяться до спонтанного малювання, коли зображення виходить не в результаті використання спеціальних прийомів, а як ефект ігрової маніпуляції.

Все вищевикладене визначає актуальність даної роботи, яка полягає в тому, що традиційні здібності не завжди приносить необхідний і цікавий для дітей результат. У зв'язку з цим доцільно проводити спеціальну роботу по формуванню навичок малювання за допомогою нетрадиційних методик.

Сучасні дослідження Нікітіна А.В., Давидова Г.М. довели, що нетрадиційні техніки малювання сприяють розвитку творчих здібностей у дітей, формують у них уяву, приносять дітям яскраві емоційні враження і розкривають можливість використання знайомих предметів як художніх матеріалів.

В умовах впровадження «Державні стандарти дошкільної освіти» аналізується необхідність залучення дітей до творчості з раннього віку, вважаючи її світом людських цінностей. Необхідністю виникла система занять, яка стимулювала, творчий потенціал дітей і розвивав художньо творчі здібності дошкільника.

Виходячи з вищевикладеного, були сформульовані мета, об'єкт, предмет дослідження, і позначені завдання роботи.

Проблема - полягає в неможливості розвиток творчих здібностей дошкільнят без використання нетрадиційних технік малювання.

Тому темою нашого дослідження було обрано **«Естетичний розвиток дітей дошкільного віку в процесі нетрадиційних прийомів малювання»**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету як складова науково-дослідної теми кафедри «Формування професійної компетентності кадрового педагогічного

потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів» (№ 0117U005614).

Мета дослідження: виявлення можливостей використання нетрадиційних технік малювання для розвитку творчих здібностей дошкільнят в процесі малювання.

Об'єкт дослідження - процес естетичного розвитку дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження - нетрадиційні техніки малювання як засіб естетичного розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку.

Завдання дослідження:

- Обґрунтувати проблему естетичного розвитку дошкільнят в працях педагогів і психологів.

- Описати можливості використання нетрадиційних технік малювання для розвитку творчих здібностей дошкільнят.

- Експериментально довести ефективність естетичного розвитку у дітей дошкільного віку в процесі нетрадиційних прийомів малювання.

- Проаналізувати програму з естетичного розвитку творчих здібностей з використанням нетрадиційних прийомів малювання.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні **методи дослідження:**

- теоретичні: вивчення та аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження; аналіз продуктів діяльності дітей.

- емпіричні: педагогічне спостереження, бесіда;

Теоретична значимість даної роботи полягає у визначенні особливостей розвитку творчості дітей, і у виявленні можливостей використання нетрадиційних технік як засобу розвитку творчих здібностей.

Практична значимість даної роботи полягає в розробці серії занять, які можуть використовуватися вихователем для естетичного розвитку творчих здібностей дошкільнят.

В основу дослідження покладена **гіпотеза** про те, що естетичний розвиток в образотворчій діяльності дітей дошкільного віку буде успішним, якщо:

1) буде організована розвиваюча художньо-естетична середовище в дошкільної освітньої організації;

2) буде здійснюватися партнерську взаємовідношення педагогів і батьків з розвитку дітей дошкільного віку в художньо творчої діяльності.

Наукова новизна роботи полягає у тому, щоб довести ефективність естетичного розвитку дітей дошкільного віку засобами образотворчої діяльності ефективність дітей дошкільного віку в процесі виконання нетрадиційних прийомів малювання засобами образотворчої діяльності.

Апробація результатів дослідження. Результати випускної роботи були представлені на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету та приймала участь в дистанційній міждисциплінарній міжнародній науково-практичній конференції «ABOUT THE PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE, TASKS AND WAYS TO SOLVE THEM», 26-30 жовтня 2020 р., Мілан, Італія. Міжнародний. ISBN - 978-1-63649-928-4. – Назва публікації (тези) «Принципи естетичного розвитку дітей дошкільного віку» отримала сертифікат» отримала сертифікат.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Поняття та підходи до естетичного розвитку засобами творчих здібностей дітей дошкільного віку

Малювання є одним із найважливіших засобів пізнання світу та розвитку знань про естетичне виховання, оскільки пов'язане із самостійною практичною та творчою діяльністю дитини. Малюючи, дитина формує та розвиває певні здібності: зорова оцінка форми, просторова орієнтація, відчуття кольору. Таким же чином виробляються спеціальні вміння та навички: координація очей, володіння кистю руки.

Дошкільне дитинство - важливий період у житті дітей. Саме в цьому віці кожна дитина з радістю та здивуванням відкриває незнайомий і дивовижний світ навколо себе, представляючи маленького дослідника. Багатогранний розвиток дитини є більш успішним, якщо він бере участь у різноманітних дитячих заходах, де реалізуються його потенціал та перші прояви творчості. Як правило, у всіх визначеннях творчості зазначається, що ця діяльність, в результаті якої створюється новий, оригінальний продукт соціального значення. Ось чому одним із найближчих та найдоступніших видів роботи з дітьми в дитячому садку є художньо-продуктивна діяльність, яка створює умови для залучення дитини до власної творчості, в процесі якої створюється щось красиве, оригінальне.

Заняття в дошкільних установах найчастіше зводяться до стандартного набору художніх матеріалів і традиційним способом передачі отриманої інформації.

Естетичний розвиток це процес і результат розвитку здібностей бачити красу навколишнього світу, мистецтва і створювати її. З огляду на

величезний стрибок розумового естетичного розвитку і потенціалу нового покоління, недостатньо для розвитку творчих здібностей. Потрібно, щось нове, цікаве, незвичайне. Творчий розвиток передбачає вдосконалення, досягнення нових ступенів у своєму розвитку.

Результатом творчої діяльності є створення нових, оригінальних і більш досконалих матеріальних і духовних цінностей, що володіють об'єктивною і суб'єктивною значущістю.

Багато з дослідників об'єднують поняття «творчість» і «творча здатність», зіставляючи їх один одному. Ці два поняття прийнято вважати невід'ємними складовими всієї творчості. Під поняттям творчої здатності зазвичай розуміється здатність, пов'язана зі створенням чогось якісно нового. Творчість - практична або теоретична діяльність людини, в якій виникають нові результати. Існують різні види творчості: наукове, технічне, художнє та інші. Всі вони мають свої специфічні риси, спільність і відмінності (О. Андрієтті [2], Г. Вергелес [12], Р. Грановська [21], А. Запорожець [34]).

Здатність до творчих рішень з'являється не відразу, але у кожної людини є свій певний потенціал. Творчі здібності можна і потрібно розвивати.

Під творчою здатністю В. Сластенін визначає здатність, що відображає глибинну властивість індивідів створювати оригінальні цінності, приймати нестандартні рішення [78].

До даного поняття автор звертається в зв'язку з характеристикою сучасних підходів до освіти. В. Сластенін спирається на основні вимоги сучасної освіти, пов'язані з розвитком творчої особистості, приймати нестандартні рішення, створювати продукти, які характеризуються новизною. Великий потенціал для розвитку дитячої творчості укладений в здатності дошкільника. Однак до сих пір проблема розвитку творчості залишається найменш вивченою [78].

Психологи, розглядаючи проблему творчості, пов'язують її з проблемою здібностей. При цьому креативність розглядають як загальну творчу здатність, процес перетворення знань. Дослідження в цій області підкреслюють, що креативність впливає на розвиток уяви, фантазії, породженням гіпотез (Л. Виготський [18], В. Давидов [23], Я. Пономарьов [70], В. Шадриков [88]).

Б. Теплов в своїх дослідженнях вважає, що здібності повинні включати лише ті, які безпосередньо пов'язані з успіхом будь-якої діяльності. Такі прояви, як дратівливість, млявість, повільність, пам'ять, не мають нічого спільного зі здібностями. У цьому випадку Б. Теплов не вірить, що здібності можуть бути вродженими. Він визнає, що в основі творчих здібностей «лежать якісь вроджені риси, схильності» [81].

Самі здібності створюються і розвиваються лише в процесі діяльності, а існують лише в розвитку.

Інший відомий психолог К. Рубінштейн підтримує ту ж думку, що здатності базуються на «спадково закріплені передумови для їх розвитку у вигляді задатків» [73].

У розробці проблеми творчих здібностей К. Рубінштейн приділяв багато уваги своїм дослідженням. Під здібностями він розуміє придатність до певної діяльності. При цьому про наявність здібностей можна судити за досягненнями, швидкістю духовного зростання, а саме: легкістю засвоєння та швидкістю прогресу в діяльності [73].

Вітчизняні психологи виділяють деякі передумови та підстави для визначення особливостей прояву творчих здібностей. Серед таких передумов та основ перераховані такі, як перцептивні особливості людини, що володіє творчим потенціалом. Особливості сприйняття можуть проявлятися в незвичній напруженості уваги, великій вразливості, сприйнятливості.

Також прояв творчих здібностей можна зафіксувати через такі характеристики діяльності, як ухилення від шаблону, оригінальність,

ініціативність, наполегливість, висока самоорганізація, надзвичайна ефективність. Психологи також вважають, що творча людина сильно мотивована до роботи. Творча особистість отримує задоволення не стільки у досягненні мети творчості, скільки в самому процесі. Специфічна риса творця характеризується як майже непереборне прагнення до творчої діяльності [11, 12, 18, 63].

У зв'язку з цим ми можемо дати загальне визначення поняття «творчі здібності» - це індивідуальні особливості якості людини, які визначає успіх його творчої діяльності різного роду.

Проблема здібностей визнана однією з найскладніших і найменш розвинених у психології. При її дослідженні слід мати на увазі, що справжнім предметом психологічних досліджень є діяльність і поведінка людини. Різноманітність людської діяльності та кількісна та якісна різниця в продуктивності праці дозволяють розрізняти типи та ступені здібностей.

Судження про здібності завжди має порівняльний характер, тобто воно базується на порівнянні продуктивності, здібностей однієї людини з навичками інших (Д. Богоявлевська [10]).

Ще в 40-60-х роках минулого століття проблема загальних та спеціальних здібностей привертала увагу російських психологів. Відомі роботи в цій галузі вітчизняних вчених: Б. Ананьєв, А. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Б. Теплова [1, 54, 73, 81].

Завдяки цим дослідженням можна виділити кілька підходів до визначення здібностей.

Один із підходів до визначення сутності здібностей пов'язаний з їх характеристикою як індивідуально-психологічних особливостей особистості. Вони є успішною умовою виробничої діяльності або її розвитку. У цьому випадку така діяльність не обмежується реалізацією певних навичок, знань та вмінь. Здібності з цієї точки зору, завжди - соціально обумовлений процес, який пов'язаний з умовами виховання та особливостями суспільства. Але

успіх цього процесу полягає в наявності органічних, спадкових передумов для їх розвитку у вигляді нахилів (Н. Роджественська [72]).

Іншим підходом до вивчення творчих художніх здібностей є синтетичний підхід, пов'язаний з пошуком взаємозв'язку між компонентами здібностей. У цьому випадку здібності вивчаються як єдине ціле, хоча воно складається з компонентів, але не зводиться до простої суми (П.Гальперин [20]).

Кожен підхід має своїх послідовників та проблеми дослідження. Але як у педагогічній психології, так і в педагогічній практиці протиставлення одного підходу іншому, як неправомірне протиставлення або ігнорування здібностей є передумовами успішного засвоєння здібностей як результат навчання.

Кожен із підходів має свої методологічні та теоретичні основи. Одна з цих кампаній припускає, що здібності є більшою мірою основою індивідуальних відмінностей між людьми, інша ґрунтується на позиції фундаментальної важливості змісту та методів організації навчання та виховання для розвитку та формування здібностей.

Відповідно, творчі здібності - це результат навчання і виховання, заснований на розробці особливих способів інтелектуальної діяльності. У свою чергу, засвоєння нових способів діяльності надає особистості дитини можливість успішно вирішувати нові проблеми в цій системі знань або в цьому виді творчої діяльності.

Початок розвитку творчих здібностей у дитинстві у світовій педагогіці стало звичним явищем, особливо на основі мистецтва та всіляких дитячих ігор. Підкреслюється, що процес дитячої творчості розвивається на основі двох підходів.

Перший підхід відображає позицію Л. Виготського, який вважав, що необхідно виховувати творчу уяву. Другий підхід обумовлений тим, що в особливій культурі потрібен сам процес втілення образів, створених

творчістю. Тільки там, де є достатній розвиток обох сторін, дитяча творчість може правильно розвиватися, дати дитині те, що ми маємо від неї очікувати [19].

Загалом творчі здібності поділяються на спеціальні та загальні творчі здібності залежно від кола видів діяльності, в яких вони реалізуються. Спеціальні здібності пов'язані з конкретними видами творчої діяльності (технічною, науковою, музичною, зоровою та іншими) і забезпечують успіх у сферах творчості. У кожному випадку особливі здібності визначаються певними специфічними нахилами і вимагають вироблення свого роду набору якостей особистості, що розвиваються у цього виду протягом усього життя. Однак майже всі дослідники зазначають, що творчість слід розглядати як найбільш значущу форму розумової діяльності, універсальну здатність, що забезпечує успішне здійснення різноманітних видів діяльності.

Існує тісний і постійний зв'язок здібностей із знаннями, вміннями, навичками. З одного боку - здібності залежать від знань, з іншого - в процесі набуття знань, навичок, здібностей розвиваються здібності. Знання, вміння та навички також залежать - здібності дозволяють швидше, легше, сильніше та глибше опанувати відповідні знання та вміння.

Дошкільне дитинство стає поворотним моментом у розвитку уваги. У цей період діти спочатку починають свідомо контролювати свою увагу, спрямовуючи і тримаючись за певні предмети. Для цього середній дошкільник використовує певні здібності, які він отримує від дорослого.

Якщо говорити про дитячу творчість, слід підкреслити, що вона завжди базується на наслідуванні. Наслідування вже існуючих художніх зразків є важливим фактором розвитку дитини, зокрема, її художніх здібностей. Це конкретизує завдання вчителя, виходячи зі схильності дітей наслідувати, прищеплювати їм навички та вміння, без яких неможлива самостійна творча діяльність дошкільників. Враховуючи тенденцію до повторення побаченого дитиною, вчитель повинен прищеплювати дітям самостійність, допитливість,

активність у застосуванні цих знань та вмінь, формувати критичне мислення, цілеспрямованість.

Таким чином, у найзагальнішому вигляді визначення творчих здібностей виглядає так: творчі здібності - це здібності людини, які породжують щось якісно нове, ніколи раніше цього не існувало, саме індивідуальні особливості якості людини визначають успіх його творчої діяльності різних видів. Як правило, у всіх визначеннях творчості зазначається, що це діяльність, результатом якої є створення нового, оригінального продукту, що має соціальне значення. Це може бути новий зміст, предмет, спосіб діяльності. Виходячи з цього, здібності визначаються не лише їх взаємозв'язком з певною діяльністю. Вони також пов'язані з особистими психічними властивостями завдяки індивідуальній індивідуальності особистості.

Починати розвиток творчих здібностей слід у дитячому віці на художньому матеріалі та різноманітних дитячих іграх.

Загалом творчі здібності поділяються на спеціальні та загальні здібності залежно від кола видів діяльності, в яких вони реалізуються. Спеціальні здібності пов'язані з конкретними видами творчої діяльності (мистецтво, музика, наука та інші) і забезпечують успіх у певних сферах творчості.

Таким чином, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що естетичний розвиток впливає на творчі здібності дітей за своїми об'єктивними можливостями.

1.2. Психолого-педагогічні основи естетичного розвитку дітей дошкільного віку

Естетичні погляди та естетичне ставлення до дійсності - важлива складова світогляду особистості: як неможливо уявити людське суспільство без історії його культурно-мистецького розвитку, як неможливо уявити культурну людину без розвинених естетичних поглядів.

Естетичне виховання завжди сприймалося як найважливіший засіб формування ставлення до дійсності; багато письменників, вчителів, діячів культури зазначали, що відчуття краси природи, життя, людських взаємин створює у дитини особливий психоемоційний стан, розвиваючи механізми мислення, пам'яті, волі та низку інших психічних характеристик В. Власова [17].

На думку Ю. Блудової, він вбачав велике значення в розвитку естетичних почуттів, уваги та спостережливості в природі як неодмінного джерела краси: «А воля, а простір, прекрасні околиці містечка, а ці запашні яри і гойдається поля, а рожева весна і золотиста осінь хіба не були нашими вихователями? Називайте мене варваром у педагогіці, але я виніс із вражень мого життя глибоке переконання, що прекрасний ландшафт має таке велике виховне вплив на розвиток молодої душі, з яким важко змагатися впливу педагога» [9, с. 52-53]. Вся система народної педагогіки була покликана навчити дитину бачити красу навколо: в навколишній дійсності, природі, людських взаєминах. Естетичний початок покладено в самій праці людини, в діяльність особистості, спрямована на перетворення, облагороджування навколишньої дійсності, життя, в якому вона прагне принести красу.

Однак основною основою системи естетичного виховання було і залишається мистецтво: музика, архітектура, скульптура, живопис, танці тощо. Вони створюють особливу атмосферу при навчанні дитини, покращують фізичний, психічний та емоційний стан дітей, гармонізують міжособистісні стосунки. Специфіка кожного виду мистецтва полягає в тому, що він особливо впливає на людину своїми специфічними художніми засобами та матеріалами: словом, звуком, рухом, фарбами, різними природними матеріалами. Образотворче мистецтво як складний предмет не лише передбачає знання художніх творів, а й сприяє розвитку навичок практичного зображення, творчого самовираження. Зіткнення з явищем мистецтва не дає миттєвого результату, робить людину відразу духовно

багатою або естетично розвиненою, але досвід естетичного переживання заглиблюється в емоційну пам'ять, запам'ятовується надовго, і людина завжди хоче відчувати знайомі емоції, пережиті зустріччю з прекрасним [9, с. 88-92].

Окрім формування естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, естетичне виховання сприяє всебічному розвитку дітей, розширює їхні знання про світ, суспільство та природу. Вчителі помітили, що різноманітна творча діяльність дітей сприяє розвитку їх мислення та уяви, волі, наполегливості, організованості, дисципліни. В. Кондратов, О. Калашнікова підкреслює, що кінцева мета естетичного виховання - гармонійна особистість, освічена, прогресивна, високоморальна, добре розвинена людина з працездатністю, бажанням творити, розуміє красу життя та красу мистецтва [42]. В. Рагозіна вбачає мету естетичного виховання в активізації здатності до творчої праці, досягненні високого ступеня досконалості результатів своєї праці, як духовних, так і фізичних, зазначаючи, що головне - це виховувати, розвивати такі якості, такі здібності, що дозволить людям не лише досягти успіху в якій діяльності, а й бути творцем естетичних цінностей, насолоджуватися ними та красою навколишньої дійсності. Для досягнення цих цілей необхідно створити певний запас базових естетичних знань та вражень, без яких не може бути схильності, тяги, інтересу до естетично значущих предметів та явищ; накопичення різноманітного запасу звуку, кольорових та пластичних вражень, пізнання світу художніх цінностей. Вихователь повинен вміло підбирати за цими параметрами такі предмети і явища, які відповідатимуть уявленню про красу, формувати сенсорно-емоційний досвід. Важливо забезпечити різноманітність і багатство знань - основу формування широких інтересів, потреб і здібностей, які виявляються в тому, що їх власник у всіх способах життя поводить як естетично створююча особистість. На цьому етапі естетичного пізнання важливо здивувати дітей, змусити їх зупинитися і насолодитися

досконалістю твору, виключити побіжне ознайомлення з шедеврами мистецтва, яке не передбачає одного з основних елементів естетичних відносин - захоплення [71, с. 54].

Загальна здатність глибоко переживати безпосередньо і тісно пов'язана з естетичним захопленням. «Виникнення низки піднесених почуттів і глибокої духовної насолоди від спілкування з прекрасним; почуття огиди при зустрічі з потворними; почуття гумору, сарказм під час споглядання комічного; емоційний шок, гнів, страх, співчуття, які призводять до емоційного та духовного очищення, що в результаті переживання трагічного - все це ознаки справжнього естетичного виховання», - зазначив В. Котляр [50, с. 110].

Досвід естетичного почуття невіддільний від здатності естетичного судження, тобто з естетичною оцінкою явищ мистецтва та життя: естетичне судження - обґрунтована доказовою, обґрунтованою оцінкою явищ соціального життя, мистецтва, природи [50, с. 54]. Естетична оцінка визначається як оцінка, заснована на певних естетичних принципах, на глибокому розумінні сутності естетичного, що передбачає аналіз, можливість доведення, аргументацію – так зазначала Тетяна Інспекторова [37, с. 29]. О суті, мова йде про необхідність формування таких якостей дитини, які дозволили б їй дати самостійну, враховуючи вікові можливості, критичну оцінку будь-якої роботи, висловити судження щодо неї; тобто формувати, виховувати, розвивати такі якості, потреби та здібності особистості, які перетворюють особистість на активного творця та творця естетичних цінностей, дозволяє їй не тільки насолоджуватися красою світу, а й художньо перетворювати її. [37, с. 36].

Поряд із цими педагогічними підходами до досягнення цілей естетичного виховання існують психологічні, суть яких полягає в тому, що в процесі естетичного виховання у дитини формується естетична свідомість. Педагоги та психологи з естетичної свідомості поділяють на ряд категорій, що відображають психологічну сутність естетичного виховання та дозволяють оцінити рівень естетичної культури людини. Більшість дослідників виділяють

такі категорії: естетичне сприйняття, естетичний смак, естетичний ідеал, естетичні оцінки. П. Якобсон також виділяє естетичне почуття, естетичну потребу та естетичне судження [91, с. 34-41].

Загалом, ряд цих характеристик, найважливішим елементом естетичної свідомості є естетичне сприйняття - початковий етап спілкування з мистецтвом та краса дійсності. Від його повноти, яскравості, глибини залежать усі наступні естетичні переживання, формування художньо-естетичних ідеалів та смаків, оскільки розвиток культури сприйняття є початком естетичного ставлення до світу. П. Якобсон характеризує естетичне сприйняття як «... здатність людини розрізнити у явищах дійсності та мистецьких процесів властивості, якості, що пробуджують естетичні почуття» [91, с. 22]. При такому оволодінні естетичним явищем, його змістом, формою у дитини відбувається розвиток здатності тонкого розрізнення форми, кольору, оцінки композиції, музичного слуху, розрізнення тональності, відтінків звуку та інші особливості емоційно-чуттєвої сфери.

Наступний етап естетичного розвитку дійсності та мистецтва - емоційний відгук - реакція на глибоко сприймане естетичне явище. Емоційна реакція (почуття духовної насолоди чи огиди, піднесені почуття чи жах, страх чи сміх), наголошує П. Якобсон, є основою естетичного почуття, що представляє «соціально зумовлений суб'єктивний емоційний досвід, народжений оціночним ставленням людини до естетичного явища або об'єкта». Згодом, переживаючи такі емоції неодноразово, у людини формується естетична потреба, яка є стійкою потребою у спілкуванні з художньо-естетичними цінностями, що викликають глибокі почуття [91, с. 32]. Інша категорія естетичного виховання (Н. Ветлугіна) - естетичний смак, який визначається як стійка властивість особистості, що закріплює правила, уподобання, слугуючи особистим критерієм естетичної оцінки предметів чи явищ [16, с. 69-70].

Наявність естетичного смаку передбачає як нетерпимість до художніх сурогатів, так і спрагу спілкування із справжнім мистецтвом. Як правило, про

наявність розвиненого естетичного смаку може свідчити здатність відчувати, розрізняти справжні естетичні достоїнства явищ природи, суспільного життя та мистецтва. Естетичний смак формується у людини протягом багатьох років, але особливо важливим є період розвитку особистості, юність. У цьому віці естетична інформація є основою майбутнього смаку людини [11, с. 65-69; 14, с. 64-66].

Важко сформувати естетичні ідеали та художній смак, коли розвивалася людська особистість. Педагоги та психологи наголошують на необхідності якнайшвидшого початку формування естетичного ставлення до дійсності. Аксиоматично, що естетичні ідеали можуть змінюватися протягом життя. Підлітки особливо схильні до цього, прислухаються до думки однолітків, дорослих; певні витвори мистецтва, життєві потрясіння можуть змінити їх ідеали, і не завжди на краще. Ось чому педагогічна підтримка естетичного розвитку підлітка настільки важлива. «Педагогічна суть процесу формування естетичних ідеалів у дітей з урахуванням їх віку полягає в тому, що з самого початку, з раннього дитинства, формувати стійкі змістовні ідеальні уявлення про суспільство, про людину, про взаємини між людьми, роблячи це у різноманітних змінах на кожному етапі нової та захоплюючої форми», - говорить Н. Ветлугіна [15, с. 87].

Необхідність розвитку творчого потенціалу зростаючої особистості при впровадженні дошкільної освіти має особливе значення. Саме в дошкільний період закладаються основні характеристики, які надалі визначатимуть творчу спрямованість людини. Слід зазначити, що творчість все частіше розглядається як найбільш значуща форма розумової діяльності, універсальна здатність, що забезпечує успішне здійснення різноманітних видів діяльності. У вітчизняній педагогіці та психології процесу розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку досить добре вивчений. Водночас психологи, фізіологи та вихователі зазначають, що дошкільний навчальний заклад є сприятливим періодом для розвитку дитячої творчості. Саме в цей

час у багатьох сферах відбуваються прогресивні зміни, поліпшуються психічні процеси, такі як увага, пам'ять, мислення, сприйняття, мова та уява. Особисті якості активно розвиваються, а на їх основі - здібності та нахили [5, 12, 13, 22].

Найважливішою відмінною рисою дитини дошкільного віку розглядається здатність емоційно реагувати на навколишній світ людей, предмети, явища та твори мистецтва. Дитина відкриває світ радісним, прекрасним, насиченим фарбами.

Діти емоційно сприймають художні твори (живопис, скульптуру, ілюстрацію та декоративні вироби), поступово осмислюючи свою художню «мову». Провідним пізнавальним процесом дошкільного віку є сприйняття. Він виконує об'єднуючу функцію властивостей об'єктів та цілого образу об'єкта, пізнавальних процесів у спільній злагодженій роботі з обробки інформації та всього досвіду, накопиченого про навколишній світ. Під впливом різних видів діяльності у дитини сприйняття активно розвивається протягом усього дошкільного періоду [31].

У дошкільному віці сприйняття готує мислення, дає йому «Іжа» для аналізу, порівняння, узагальнення та висновків. Мислення дошкільника, у свою чергу, позитивно впливає на розвиток та вдосконалення сприйняття, посилюючи його спрямованість та продуктивність. Дошкільне дитинство стає поворотним моментом у розвитку уваги. У цей період діти вперше починають свідомо контролювати свою увагу, спрямовуючи і тримаючись за певні предмети. Для цього середній дошкільник використовує певні способи, якими він користується у дорослого. Одним з головних досягнень середнього дошкільника є розвиток довільного запам'ятовування. Багато в чому це пов'язано з ігровою діяльністю, в якій здатність своєчасно запам'ятовувати та відтворювати необхідну інформацію призводить до успіху.

На думку А. Запорожця, художньо-творче ставлення до предмета передбачає ряд пізнавальних моментів, що, у свою чергу, дозволяє

дошкільнику сформувати вміння співвідносити форму і зміст, художній образ та зображуваний предмет, вміння, яке може виникнути лише на певному етапі розвитку дитини [34, с.104].

Говорячи про творчі здібності дітей, П. Якобсон зазначає, що дитина здатна отримувати величезне задоволення від яскравих кольорів та різноманітності форм предметів, але для нього це лише чуттєві якості речей. Автор вважає важливим, щоб у процесі розвитку дошкільнята починали розуміти, що картина - це картина, а казка - це казка. Після усвідомлення у дитини починає формуватися щось інше, особливе ставлення до творів мистецтва, вміння відрізнити їх від звичайних предметів. Далі вчений зазначає, що таке усвідомлення є складним процесом, спочатку дитина не помічає, не отримує правильної інтерпретації, але поступово ще не в розвинених формах творчі здібності починають проявлятися [91, с. 43].

Загалом для дошкільнят характерний найперший, низький рівень художніх здібностей. Дитина емоційно щасливий ще не цілісним зразком, а лише зображеннями знайомих предметів, на які він вказав на малюнку. На цьому рівні в ряді випадків мотив оцінки є об'єктивним, життєво важливим або практичним (я вибрав картку, оскільки «Ще немає такого будинку», «оскільки є човен, ти можеш їздити»). На цьому рівні розвиток творчих здібностей дошкільників коштує приблизно трирічного віку. Якщо ця сторона роботи не стає предметом уваги вчителя, то на цьому рівні діти залишаються у віці 6-7 років, але також і старшими.

На рівні дошкільного творчого розвитку здібностей дошкільник вже здатний відчувати внутрішні характеристики художнього образу, який не лежить на поверхні. Це також часткове, неповне розуміння його художнього зразка, воно дозволяє дитині творчо пережити хоча б частину задуму художника. На цьому рівні діти знаходять переважно середній шкільний вік.

Зазначимо, що цей рівень психічного розвитку відповідає явно ефективній формі мислення. Це стає подальшим у розвитку індивідуально-психологічних особливостей індивідуального рівня творчості.

Але все це можливо лише за умови цілеспрямованої педагогічної роботи з розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Сприйняття краси дійсності дошкільнята мають яскраво виражений дієвий характер. Дитина прагне доторкнутися, погладити, повернути і навіть кинути предмет. Сприйняття дитини - це великий ступінь емоцій та дій.

Естетичні емоції мають не лише уповільнений вплив на поведінкову позицію, але й виражаються в міміці, жестах та діях миттєво [84, с. 107].

З психологічної точки зору дошкільне дитинство придатне для розвитку творчих здібностей, адже діти в цьому віці дуже допитливі і мають велике бажання пізнати навколишній світ.

Висока емоційність, сприйнятливність до чуттєвих властивостей дійсності - ще одна характерна риса творчих здібностей дошкільників. Дошкільне дитинство - це синтезуючий період для дитячої уяви. Здатність уявляти дається не від народження.

Уява розвивається в міру накопичення практичного досвіду, набуття знань, вдосконалення всіх психічних функцій. Проаналізувавши різні точки зору на творчі здібності, можна зробити висновок, що, незважаючи на різні підходи до їх визначення, дослідники виділяють творчу уяву та якість творчого мислення. На думку ряду дослідників А. Мелік-Пашаєва та З. Новолянської, дитини старшого дошкільного віку, свідомого художника. «Гострота зору», «Свіжість сприйняття», «Безсторонність», «Яскравість враження», це риси, притаманні дитячій натурі, які визначають естетичне ставлення дошкільника насамперед як високу емоційну чутливість до сенсорних характеристик дійсності [60, с.73].

Ці дослідники дозволяють встановити, що візуальна тема і яскраве сприймається насамперед як прекрасне, викликає інтерес дитини, вона

відчуває радість і задоволення у взаємодії з ним. Досить велика кількість дітей середнього шкільного віку здатна показати розвиток творчих здібностей у діяльності. Це виражається в яскравій уяві, зоровій пам'яті про світ і уяві, скоординованих рухах рук. Але слід мати на увазі, що для розвитку творчих здібностей потрібно формувати не тільки праве око, а й вмілі руки та емоційну чуйність дитини.

Ми вже зазначали, що розвиток творчих здібностей дошкільників - це індивідуальні особливості якості людини, які визначають успіх їх творчої діяльності різного роду. Говорячи про формування творчих здібностей, потрібно знати питання, коли, в якому віці слід розвивати творчі здібності дітей.

Психологи називають різні терміни від півтора до п'яти років. Також існує думка, що розвивати творчі здібності потрібно з раннього дитинства.

Психологи та педагоги розглядають можливий творчий розвиток у всіх видах діяльності, особливо в грі. Великий потенціал для розвитку дитячої творчості полягає у творчій діяльності дошкільника. Це пов'язано з тим, що в цей час відбуваються прогресивні у багатьох сферах, що вдосконалюють психічні процеси (увагу, пам'ять, сприйняття, уяву тощо), активно розвиваючи особистісні якості, а на їх основі - здібності та схильності.

Більшість психологів та педагогів вважають, що здатність творити з самого початку закладена в природі дитини, дорослому досить не втручатися, не заважати його вільному самовираженню. Однак практика психолого-педагогічної роботи доводить втручання в процес інтелектуального та творчого розвитку дитини. Це пов'язано з тим, що не кожна дитина здатна проявляти творчу активність самостійно. Ефективність та результативність виховання творчих здібностей у дітей дошкільного віку залежить від цілеспрямованості цього процесу [7, 18, 35, 61, 62].

Здібності дитини формуються шляхом оволодіння, в процесі засвоєння змісту матеріальної та духовної культури, техніки, науки та мистецтва [29].

Лише в ефективному контакті дитини з навколишнім світом, у процесі поступового розвитку досягнень попереднього історичного розвитку людства, нахили загального та особливого трансформуються у різноманітні та дедалі досконаліші здібності.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження базуються на необхідності вивчення особистісного розвитку дитини в її тісній взаємодії з дорослим. Тому взаємини між вихователями та дітьми як учасниками щоденного освітнього процесу стають все цікавішими.

Особливе місце у вивченні цих відносин відводиться грі, оскільки ігрова творчість розуміється як обов'язковий компонент розвитку особистості. Це визначає актуальність дослідження обставин взаємної координації дорослого та дитини, завдяки чому гра набуває соціалізуючого значення. У вітчизняній психології існують багаті традиції вивчення гри, в основі яких лежать роботи Р. Жуковської, А. Запорожця, А. Леонтьєва, Д. Менджерницької, А. Усової, Д. Ельконіна. Кількість і якість вже наявних досліджень розвитку творчих здібностей у грі свідчить про усталену теорію гри (Т. Марков, Д. Ельконін).

Найбільш привабливими сучасні дошкільнята вважають предмети і явища природи. Здається очевидним, що дитина отримує творче задоволення, підключаючи уяву (легко помітити в рослині, в ляльці духовне створіння, настрої, особливий характер). Зверніть увагу, що іграшка ніколи не є просто річчю для дитини, близьким предметом, вона стає символом дитячих мрій та фантазій. При цьому діти дошкільного віку уважні до зовнішніх характеристик предмета, явища, опори на них дає можливість створювати образи. Дошкільнята прагнуть оживити предмет, наділити його знайомими рисами характеру, вчинками, пригодами. Примітно, що діти готові щось фантазувати: і олівець, і опале листя, те, що розпускає нирки, і іграшки, одяг.

Включення дитини до доступних для неї видів діяльності сприяє прискореному розвитку творчих здібностей, але якщо ця діяльність не організована належним чином і не спрямована конкретно на розвиток

творчих здібностей, процес буде формуватися стихійно і може не організовуватися в системі. Дитина також матиме прогалини в уявленнях про ряд властивостей предметів.

Емоційні реакції на твори мистецтва в дошкільному віці характеризуються головним чином переживанням негайного задоволення чи незадоволення. У зв'язку з цим його власна діяльність (малювання, ліплення, спів, драматизація) повинна зайняти більше місце у розвитку дошкільника.

Використання передового методу у навчанні через створення предметно-розвивального середовища є важливою умовою розвитку творчих здібностей у дітей. Потрібно якомога раніше оточити дитину таким середовищем та системою відносин, які сприяють активізації її творчої діяльності. Наприклад, батьки можуть розпочати ранню підготовку дитини до навчання читання, використовуючи стимули розвитку, які розігруються у повсякденному спілкуванні з дитиною: кубики з буквами, алфавіт [37].

Виховання творчих здібностей у дітей також пов'язане з розвитком їх особистості: самостійності, ентузіазму та самостійності.

Формування творчих здібностей у дошкільників проходить *кілька етапів* розвитку: від поверхневого, суто зовнішнього вловлювання обрисів та різючих якостей, до досягнення сутності та глибини художнього змісту. Лише до середнього дошкільного віку, коли враження вже накопичилися, з'являється певний життєвий досвід, вміння спостерігати, аналізувати, класифікувати, порівнювати, дитина може оцінити арт-об'єкт, побачити різницю між реальністю та її образом.

Розвиток здібностей у дітей дошкільного віку відбувається в процесі виховання та навчання. До найважливіших педагогічних процесів та умов для розвитку творчих здібностей дослідники відносять:

- відносини вихователів та дітей як учасників щоденного освітнього процесу;

- гра як обов'язковий компонент розвитку особистості, матеріальні засоби навчання (іграшки, предмети та явища природи);

- предметно-розвивальне середовище;

- включення дитини до доступних їй видів діяльності;

Отже, дошкільний вік - сприятливий період для розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Саме в цей час у багатьох сферах відбуваються прогресивні зміни, покращуються психічні процеси (увага, пам'ять, сприйняття, мислення, мова, уява), активно розвиваються особистісні якості, а на їх основі - здібності та нахили.

1.3. Вплив емоційного розвитку дітей дошкільного віку в освітньому процесі

Емоційний розвиток дитини є основною складовою її загального розвитку, оскільки емоційність визначає успішність спілкування дитини з однолітками та дорослими, визначає адекватність реакцій на життєві події, впливає на адаптацію до нових умов життя. За уявною простотою дитячої емоційності криється досить складний і багатогранний процес розуміння та перекладу емоцій, який вимагає від дітей певного рівня розвитку та знань. Особлива увага приділяється здатності особистості ідентифікувати та виражати емоції, здатності регулювати власні емоції та здатності використовувати цю інформацію для управління своїм мисленням та поведінкою, сукупність цих проявів називається «емоційний інтелект».

При цьому найшвидший розвиток емоційності дітей відбувається в дошкільному віці. У зв'язку з цим перед дошкільними закладами стоїть важливе завдання розвитку емоційного потенціалу підростаючого покоління, що в свою чергу вимагає вдосконалення навчально-виховного процесу з урахуванням психологічних закономірностей всієї системи психічних властивостей, процесів і станів.

Емоції можна віднести до класу психічних станів, які проявляються у вигляді приємних, неприємних або у вигляді більш складних у своєму прояві внутрішніх переживань. У цьому випадку індивідуально-особистісний прояв емоцій у кожного індивіда позначається поняттям «емоційна особистість». На думку С. Рубінштейна [73, с. 98], емоція є особливою суб'єктивною формою існування. Але він стверджує, що ключова функція людини в емоціях полягає в тому, що завдяки емоціям люди краще розуміють один одного, можуть, не використовуючи мови, визначати стани один одного. Емоційність - це риса особистості, яка виявляється в частоті, насиченості та тривалості емоцій, а також у їх впливі на психологічний стан та поведінку особистості.

Крім того, як зазначає ряд дослідників, необхідно розрізняти емоційність та емоційну чутливість. Таким чином, емоційність розуміється як особливість поведінки, яка проявляється у різних формах, таких як плаксивість, образа, зміна настрою [68, с. 59].

У свою чергу, емоційна чутливість пов'язана з соціальними мотивами особистості, що виражаються в співпереживанні, ототожненні, співпраці з іншими.

Емоційна сфера є важливою складовою у розвитку особистості дошкільників, оскільки жодне спілкування та взаємодія не будуть ефективними, якщо її учасники не зможуть зрозуміти емоційний стан іншого та керувати власними емоціями – зазначила Н.Саккуліна [74, с. 58].

А. Мелік-Пашаєв [60, с.119] до передумов розвитку емоційності в дошкільному віці включає: узагальнення досвіду в дошкільному віці, організацію спільної діяльності, рівень морального сприйняття дошкільника, ставлення «Я-ти» у дітей дошкільного віку, що вважається генезисом особистості та почуттів, і які надають початкову цілісність людині.

Дошкільнята можуть не тільки відчувати, але й осягати різноманітні емоції. Зверніть увагу, що рівні розуміння емоцій дошкільниками різні.

Так, П. Якобсон [91, с. 20] визначила рівні усвідомленості дошкільниками емоційних станів іншої людини: неадекватні, специфічні ситуації, словесне позначення та опис виразу, розуміння у формі опису, розуміння у формі інтерпретації та емпатія.

Автор стверджує, що розпізнавання емоційного стану людини неможливе без можливості зрозуміти експресивні ознаки вираження емоцій.

Л. Шульга [89, с. 80] визначила типи сприйняття дітьми емоцій: довербальне, дифузно-аморфне, дифузно-локальне, аналітичне, синтетичне, аналітично-синтетичне. Як зазначає автор, тип сприйняття виразу визначається не тільки віком дітей, однак ця залежність найбільш виражена. Відмінності в типах певною мірою визначаються характером емоцій, що сприймаються дітьми. Наприклад, для вираження дітьми емоцій страху та здивування існує переважно довербальний тип сприйняття; а для емоцій радості та смутку характерний дифузно-аморфний тип у дошкільнят середнього віку та аналітично-синтетичний тип сприйняття у старших дошкільників. Тоді як у сприйнятті гніву у дошкільнят середнього віку переважає дифузно-місцевий тип сприйняття емоцій, а у старших дошкільників - аналітичний тип. При цьому емоційність у процесі сприйняття проявляється у дітей різного віку, як молодшого, так і старшого віку, як правило, коли вони розпізнають емоції гніву, страху чи смутку.

О.Терещенко [83, 84] зазначає, що рівень розуміння дітьми різних емоційних станів визначається низкою умов:

- 1) ознака та модальність емоцій - позитивні емоції (наприклад, радість) розуміються дошкільнятами швидше та краще, порівняно з негативними (наприклад, гнів чи смуток). Однак, незважаючи на те, що емоція здивування (інтересу) відноситься до категорії позитивних емоцій, вона погано розпізнається дошкільнятами.

- 2) вік і накопичений у процесі життєвого та комунікативного досвіду розпізнавання емоцій у різних життєвих ситуаціях, в різному емоційному

мікрокліматі тощо. Цей досвід формується у дітей, як правило, спонтанно, хоча його збагачення можна цілеспрямовано організувати, що підвищує здатність і здатність дітей розпізнавати емоції;

3) ступінь оволодіння дошкільними закладами словесними символами емоцій.

Переклад від конкретно-чуттєвого пізнання емоцій до рівня їх усвідомлення є вірогідним за умови правильної та повної вербалізації переживань та їх зовнішнього вираження;

4) здатність дитини розрізнати вираз і диференціювати його елементи, що передбачає формування певною мірою стандартів вираження станів.

Таким чином, дошкільник поступово в процесі онтогенезу і в результаті соціалізації розвивається і вдосконалюється центральні та необхідні для життя в суспільстві соціально-перцептивні здібності, які проявляються в його індивідуальних особливостях сприйняття та розуміння емоційних станів інших, здатних до адекватно реагувати на них і реагувати навіть на те, чого немає в досвіді власного досвіду, що вказує на потенціал для вдосконалення та є основою для побудови успішної та ефективної взаємодії в соціальному середовищі.

Однак, незважаючи на сформовану в дошкільному віці здатність стояти в позиції іншої людини, емоційно реагувати на переживання людей, відповідні можливостям дитини, його поведінка все ще обмежена власним досвідом і колом спілкування і, безумовно, вимагає організації дорослого певної розвивальної роботи.

Для дітей дошкільного віку найбільш характерними є емоційна мінливість, яскравість, імпульсивне вираження емоцій, що поступово змінюється більшою адаптованістю. Все це визначає ключовий напрямок педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку - емоційний зміст життя дитини та організація допомоги в розумінні емоцій та їх регуляції. На думку

Л. Виготського, [19, с. 59] виховання емоцій, формування емоційності як властивості особистості дитини є важливим педагогічним завданням.

Безперечно, головним фактором, що впливає на розвиток емоційності дитини, є оточення. У цьому випадку середовище розвитку в дошкільному навчальному закладі означає спосіб організації простору та використання обладнання та іншого обладнання для безпеки, психологічного благополуччя дитини, її розвитку.

Організовуючи середовище дошкільного навчального закладу, необхідно, щоб вихователі та методисти були спрямовані на організацію не тільки предметного розвитку, а й на створення емоційно-розвивального середовища, що сприяє багатогранному та повноцінному розвитку емоційно-чуттєвої сфери дітей дошкільного віку, і гармонійний розвиток. Для реалізації цього завдання потрібно визначити умови або встановити компоненти середовища, що впливають на емоційну атмосферу дошкільного закладу [31, с.86].

До основних умов розвитку емоційності дошкільника в ЗДО може включати:

- емоційно підтримуюча складова середовища - забезпечує професійне ставлення вихователів до створення емоційно розвиваючого середовища в групі дошкільної освіти;

- емоційний - коригує складову середовища, що виражається у зовнішньому середовищі, що забезпечує, наприклад, колірну гамму дошкільного закладу загалом і групи зокрема, комфортність меблів тощо;

- емоційно стабілізуюча складова середовища, що виражається у виконанні режимних моментів, що визначають процес пошуку дитини в групі дитячого садка;

- емоційно активізує складову шкільного середовища, що розкривається у різноманітті занять дітей - ігор, занять, сюрпризних моментів;

- емоційно-тренувальна складова середовища, що полягає в організації та проведенні психогімнастичних вправ, ігор, завдань тощо.

Отже, у дошкільному віці емоційність як риса особистості є домінуючою та визначальною. Врахування специфіки розвитку емоційності в дошкільному віці дасть змогу оптимально і цілеспрямовано створювати та оформляти дошкільне середовище. Завдяки цьому можна зробити висновок, що розвинена емоційність дошкільників веде до ефективного спілкування з дорослими та однолітками, позитивно впливає на ефективність адаптації до мінливих умов навколишнього середовища, є основою для гармонійного розвитку всіх сфер дитини.

Отже, можливо зробити висновки, що завдання вихователя - виходячи зі схильності дітей до наслідування, потрібно прищеплювати їм навички та вміння, без яких неможлива творча діяльність, виховувати їх самостійність, активність у застосуванні цих знань, формувати критичне мислення, цілеспрямованість.

Дитяча творчість базується на наслідуванні, яке є важливим фактором розвитку дитини, зокрема, її художніх здібностей.

Таким чином, у найзагальнішому вигляді визначення творчих здібностей виглядає так: творчі здібності - це здібності людини, що породжують щось якісно нове, ніколи раніше цього не існувало, саме індивідуальні особливості якості людини визначають успіх його творчої діяльності різних видів.

Естетичний розвиток творчих здібностей необхідно починати в дитинстві на основі мистецтва та всіляких дитячих ігор.

Творчість має великий вплив на розвиток дитини. Це засіб розумового, емоційного, естетичного та вольового розвитку дітей. У процесі цієї діяльності вдосконалюються всі психічні функції: зорове сприйняття, пам'ять, розумові операції; а також прискорює розвиток мислення та мовлення.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДНО-ПОШУКОВА РОБОТА З ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ В ЕСТЕТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Використання види та методи нетрадиційних технік малювання для естетичного розвитку дітей дошкільного віку

Світ образотворчого мистецтва з його напрямками та стилями багатий. І чим більше ми знайомимо дитину з ним, тим більше можливостей ми даємо для його розвитку. Дитині, яка тільки починає відкривати загадковий і таємничий світ творчості, потрібні різноманітні художні зразки: цікаві, оригінальні, різноманітні. У сучасній практиці дошкільної освіти розробляються інноваційні підходи до організації художньої діяльності - новітні та найкреативніші технології, що забезпечують дітей нестандартизованими, але доступними виразними засобами та методами навчання для різних видів художньої діяльності.

Один із способів роботи над розробкою творчих елементів із використанням різних типів малюнків - використання вчителів нетрадиційних художніх прийомів. Швидке збільшення їх використання в дошкільній освіті сягає, на наш погляд, 20 століття, коли з'явилися нові матеріали та інструменти для зображень. Нетрадиційні методики стають все більш поширеними та популярними. Це нові художні прийоми, використання яких може дати цікаві та несподівані ефекти на показ певних образів для виявлення розвитку дитячого візуального мистецтва. На відміну від традиціоналізму, нетрадиціоналізм пропонує широкі можливості відійти від стереотипу та побачити індивідуальність дитини у кожному творі. Нетрадиційні методи називають їх швидким засвоєнням навіть маленькими дітьми, які не мають досвіду роботи з художніми матеріалами. Досягнення

швидких результатів за допомогою нетрадиційних прийомів робить дітей дуже щасливими та стимулює пізнавальний інтерес до зорової діяльності [24, с. 4-5; 25].

З педагогічної точки зору нетрадиційні техніки малювання пропонують дітям унікальні можливості для експериментів, для пошуку зображень, для сміливих втілень на папері, для незвичайних фантазій та передачі вражень. Нетрадиційний малюнок, як і мистецтво, доступний як дорослим, так і дітям. По-перше, це легко навчитися, а по-друге, потрібен лише один матеріал - природні відходи, доступні кожному. Впровадження інноваційних технологій допомагає дітям легше та швидше адаптуватися до дошкільного закладу для створення психологічного комфорту. Крім того, цей малюнок сприяє розвитку креативності, образного та логічного мислення, розвитку дрібної моторики, безпосередньо пов'язаної з формуванням інтелекту, чіткими рухами пальців, очей, покращенням концентрації уваги, зосередженням на очікуваних результатах, стимулюванням та розвитком пам'яті сенди. (Послідовність дій), формування трудових навичок (прибирає робоче місце), формування посидючості та концентрації, самостійності, самоконтролю, сприяє розвитку колірної чуття, кольорового паритету, впливає на загальний та естетичний розвиток дітей.

Ще однією дуже важливою функцією є арт-терапія, перспективний та недостатньо розвинений напрямок навчальної художньої корекційної роботи з дітьми та дорослими. Малювання нетрадиційними техніками дарує дітям позитивні емоції, виявляє нові властивості предметів, які вони знають, і дивує непередбачуваністю. Діти різних рівнів зорового розвитку, які використовують нетрадиційні техніки малювання, легко отримують яскраву, красиву картину. Малювання пензлем або олівцем вимагає певної кількості технічних здібностей (В. Дружинін [17, с. 48]).

Нетрадиційний малюнок успішно використовується як допоміжний

засіб у корекційній роботі з дітьми з проблемами мови (затримка чи недорозвинення, заїкання), збагачує словниковий запас іменників, прикметників, дієслів та нових художніх термінів (додаток Б) та прискорює оволодіння граматичною структурою. Цей малюнок відрізняється від традиційного тим, що він є спонтанним, творчим вираженням емоцій і не вимагає художніх навичок ні від дитини, ні від дорослого. Зменшує стрес, допомагає подолати страх перед невдачею, стимулює творчі здібності, відкриває приховані можливості та викликає ініціативу. Нетрадиційні техніки малювання - це перший крок у побудові стосунків з вашою дитиною. Завдяки йому долаються важкі проблеми (Н. Іванюк [36, с. 16]).

Природний потяг до залучення дітей до мистецтва проявляється дуже рано. І змалку вони вивчають нові техніки відображення навколишньої дійсності в особистому мистецтві. Вам не потрібні фарби, пензлі, олівці. Вони малюють пальцями або долонями на туманному вікні, манній крупі, паличці на піску, воді на столі, іноді помаді або материнській зубній пасті на склі. З цієї причини важливо ознайомити дітей з різними видами образотворчого мистецтва, особливо з нетрадиційними техніками, які є легкими та доступними для дітей. На кожному етапі дошкільного віку використовуйте ряд нетрадиційних прийомів для ілюстрованих видів діяльності, які відповідають віковим здібностям дітей:

- для дітей від двох до чотирьох років - малювання долонею, пальцями, кулаками, краєм або краєм долоні, ватяними паличками; пломби, вирізані вручну з овочів і пінопласту, штукатурення, нанесення на вологий папір, воду; Тиснення м'ятим папером і поліетиленовими пакетами, поролоном, сірниковими коробочками, оргсклом, технікою промокання тощо [58, с. 26-28];

- у віці п'яти років - вищезазначені прийоми супроводжуються відображенням від листя, малюванням гілкою, жорсткою напівсухою щіткою, зубною щіткою, восковим олівцем або свічкою, малюванням

трафаретами та трафаретами, чорно-білими подряпинами «дряпання», напилення нормалей, фарбування, монотипії Оволодіти різними методами ґрунтування поверхні (пензлем, губкою), малюванням за ескізом вихователя тощо [59, с. 161];

- від п'яти до шести років - крім технік, які вже знайомі дітям, використовуються нові - малювання подряпин або подряпин, «ебру», розпис на шкаралупі яєць, ниткова графіка, колографія, розпис свічкою аквареллю, гуашшю, мильних бульбашок тощо [57 с. 243-244]. Є методи, які вже зарекомендували себе в процесі навчання і були впроваджені в сучасні програми.

Можна зацікавити маленьких дітей такими знаками, як пальці та долоні. Живопис пальцями здавна відомий людству, і діти люблять цим займатися. Малюючи пальцями, що особливо відомо всьому людству, діти однаково майстерно малюють на правшах та лівшах, а у дітей з порушеннями координації, травмами рук, зап'ястя чи пальців рухливість уражених органи швидше відновлюються.

Під час цієї діяльності діти пізнають одне одного безпосередньо та відчують колір та характеристики, які вони малюють. Також пофарбуйте вказівний, безіменний і долоню. Дитина занурює палець у фарбу і кілька разів натискає нею на основу, малює і малює лінії з боку в бік, зверху вниз, рухає долонями в будь-якому напрямку, б'є їх нанесеною фарбою по поверхні аркуша, намазав фарба пальцями або долонями, малює сліди інакше. Діти люблять робити відбитки долонею (квіткою), малюють один (малина, горобина, ягоди калини, морські камені, сніг, що падає, очі, щоки, ніс, рот), два (хвилі), три пальці, один кожен Пучки (пелюстки), пальці зігнуті в кулак (краб, гусениця), зовні долоні лівої та правої рук зігнуті в кулак (тваринна лапа) [55, с. 57].

Дошкільнята можуть малювати (малювати) маленькою дерев'яною ложкою. Тому до фарби додають пасту у пропорції 2 : 1 і ретельно

перемішують, щоб фарба мала консистенцію густої сметани. Бажано робити суміш декількох кольорів в теплій області червоно-жовтого або контрасту - червоно-синього. Розпиліть фарбу або посипте маленькою ложкою великий аркуш паперу або ватман зверху вниз. Розкидання кольорів різними кольорами створює незвичайні кольорові та фактурні ефекти, діти створюють свої перші картинки [55, с. 38].

Техніка малювання на маках трохи цікава. Це як малювати на піску. До речі, дуже часто після того, як дитина створює малюнок з кольорами, вона хоче щось змінити, щоб це виправити. Радикальні зміни, на жаль, вже неможливі. Інша справа - робота з маком: тут шаблон рухів рук стає легко невпізнаним. Це дає дитині можливість вільно творити, не відчуючи дискомфорту і не боячись зробити щось не так.

Техніка малювання магнітом незвична і весела під час навчального процесу. Він застосовується рідко, тому ним захоплюються у дітей, особливо тих, хто має порушення розвитку. Викладіть лист на неглибоку миску, налейте на нього фарби і покладіть магніт. Тримайте другий магніт у руці під посудом. Починаємо водити рукою з магнітом під нижню частину товару - магніт зверху рухається і тягне. Малювання за допомогою друкарських машинок дає можливість самостійно виконувати різні завдання. Нанесіть фарбу на колеса іграшкових автомобілів і попросіть дитину водити машину на аркуші паперу. Існує кольорова стежка [52, с. 28].

У дошкільному віці перші прості навички малювання формуються за допомогою палички та ватного тампона. З молодшими дошкільнятами можна намалювати хмаринки, сонячних зайчиків, замети, пухнастих курей, кумедних кроликів, сніговичка та світлячків (заповнивши необхідні деталі). Старші дошкільнята можуть поєднувати цю техніку з «трафаретом». Якщо ви працюєте з паличкою, обмотаною пінопластом, тримайте її перпендикулярно поверхні листа, не нахиляючи. Шлях, що залишається

після цього, нагадує щось на зразок шерсті тварин, верхівки дерев, снігу. Занурте в фарбу чарівну паличку, але так, щоб води не було багато, і на її слідах ви можете намалювати листя, хмаринки і хутро на тваринах. Діти «топчуть» ту частину аркуша альбому, яку видно в отворі в шаблоні чи шаблоні (внутрішнє тиснення) [69, с. 15].

Успішно сприяє розвитку пошуків оригінальних малюнків з овочевими марками. Штampuвання - створення зображення із друком рельєфного візерунка, який наноситься на основу, тобто штамп. Різні види овочів (морква, кабачки, китайська капуста, картопля, буряк, огірки, цибуля та інші) допомагають створити справжні мальовничі шедеври. Можна використовувати поштові марки для малювання підводного царства різних декоративних кораблів, риб, морських зірок, черепашок, водоростей; чарівні букети квітів; природний ландшафт та архітектурні споруди; Дерев, сніжинки, мереживні візерунки. Для цього нанесіть фарбу на поверхню штампа широкою плоскою пензлем. Клацніть на аркуші, на якому ви хочете отримати малюнок. Виймайте штамп обережно, щоб не розмазати відбиток. Тому малювати курку картопляним штампом, змоченою жовтою фарбою, для дітей зручніше і цікавіше, ніж малювати пензлем. З його допомогою можна малювати очі, лапи та дзьоби. Створюючи відбитки для збереження архітектурних споруд, переконайтесь, що вони щільно прилягають один до одного. Ви можете малювати як на білому, так і на кольоровому фоні і прикрашати все: листівки, шпалери, подарунки, обгортковий папір у світлих тонах, дошки, лотки та інше [77, с. 9].

Сприяє естетичному усвідомленню дітьми природної краси малювання відбитків з листя дерев та квітів. На тильну сторону аркуша різних дерев (клен, тополя, горобина, дуб, каштан тощо), де смужки з'являються рельєфно, нанесіть пензлем фарбу. Інший варіант - акуратно опустити лист назад у фарбу, щоб він рівномірно покривав її поверхню. Щільно притисніть намальований аркуш до паперу і створіть враження.

Текстура листа добре видно на 3-4 натиснути.

Давай з вами подумаємо, який орнамент або візерунок ви можете створити з відбитків різних аркушів паперу. Завершіть необхідні предмети (очі, волосся, вікна тощо), коли малюнок висохне. Відбитки, виготовлені з китайської капусти (кущів), кришечок з пляшок, картоплі оригінальні. Ми декоруємо піднос, дошку, тарілку у вигляді кола, овалу, прямокутника квітковими принтами. Створюючи візерунок, ви можете чергувати відбитки за кольором та формою. Їх можна зробити за допомогою пластикової ложки, кукурудзи на качані, геометричних фігур, цифр площини та букв, дна пластикової пляшки.

Оригінальна техніка - намалювати коробку для сірників. Нанесіть фарбу на коробку двома способами: Пофарбуйте лицьову сторону коробки широкою щіткою або поролоною губкою. Важливо переконатися, що фарба наноситься досить швидко і не встигає висохнути. Тільки тоді друк багатий та виразний. Ялинку, будинок Діда Мороза, палац Снігової королеви та вулицю можна намалювати сірниковою коробкою [71, с. 19].

Корисно і доступно для дошкільнят, які малюють на мокрому папері. Покладіть аркуш паперу на стіл, змочіть його водою і намалюйте на ньому крейдою та пастеллю. Для цього креслення можна використовувати різні типи паперу. Картина чудова, якщо подрібнити або заштрихувати різні кольори крейди ганчіркою або ватним тампоном. Крейдяні кольори на мокрому папері майже як фарби. Провівши плавну лінію, він миттєво перетворюється на пухнастого звіра. Зі старшими дітьми можна малювати тварин, явища природи [3].

Нетрадиційна техніка малювання пір'ям допомагає дітям дошкільного віку бачити незвичні речі навколо і втілювати їх по-своєму. У цій техніці діти малюють краплі дощу, ягоди калини, квіти, сніжинки, трохи опалого листя тощо [57, с. 11]. Діти також люблять експериментувати з кольорами,

малюючи на зморшкуватому папері. Цей прийом цікавий тим, що в місцях складання паперу колір виявляється більш насиченим під час фарбування та має мозаїчний ефект. Його легко намалювати на зім'ятому папері. Перед малюванням розімніть папір, потім обережно розправте його, і ви готові малювати.

Ефект швидкого фарбування досягається за допомогою поролонової губки. Веселка, фантастичні птахи, тварини та риби з'являються в дузі. Для цього, в кількості і досить щільній, необхідно нанести на поролон шматочок червоної, жовтої, синьої (інших кольорів) фарби. Також замість поролону можна використовувати тампони [26, с. 12].

Надзвичайно популярними та простими вважаються такі техніки: акватіпія, монотипія. Їх об'єднує одне: кінцевим результатом роботи є друк. Акватіпія - це друк малюнків фарбами на водній основі (акварель, гуаш). Ескіз готової композиції поміщається під скло, на яке наноситься ескіз фарбами потрібних кольорів. Малюнок повинен висохнути. Зверху покладіть мокрий папір, подрібніть руками, вийміть і висушіть. Найкраще фарбувати густими насиченими і пінистими барвистими розчинами. Монотипія - це техніка, при якій друкується лише один відбиток. Немає необхідності наносити на кисть багато фарби і наносити її дуже повним мазком, оскільки вона буде розмазана при перегляді. Однак дуже тонкий шар фарби також призводить до поганого результату: вона виглядає надто блідою на друці. Після нанесення (не чекаючи, поки він висохне), покладіть зверху вологий папір, розрівняйте його і повільно зніміть доверху.

Різновидом монотипії є його копія - дзеркальна монотипія (симетрична). Цей метод заснований на тому, що силует, намальований кольорами, може бути легко надрукований при нанесенні на аркуш паперу. Складіть аркуш паперу навпіл, розгорніть і злегка змочіть його водою. На одній половині намалюйте силует предмета або частини симетричного зображення (половина ялинки, квітки, будиночка). Складіть аркуш і міцно

натисніть рукою. Якщо розгорнути його, ви побачите цілу картинку або два об'єкти [80, с. 19].

Для дошкільнят гра з піском - це не лише одне з улюблених занять, а й можливість створювати художні образи та насолоджуватися власною роботою. М'які кольори природних пісочних тонів, контраст світла і тіні, плавні контури і розмиті лінії створюють атмосферу казки. Діти вивчають різні техніки малювання піском: малювання пальцями (один, кілька, кінчик великого пальця); край долоні кисті штовхаючи долонями зигзагоподібними круговими рухами по поверхні піску; симетричне малювання обома руками; асиметричний малюнок двома руками; Малювання шляхом обрізки зайвого; Малювання піском з кулачка; за допомогою додаткових інструментів. Фон для картини може бути як світлим (без піску), так і темним (повністю покритим пухким матеріалом). Найдивовижніше в пісочній анімації - це перетворення, коли одне зображення перетікає в інше. Дітям легко розвивати трансформації, і їм важче тримати лінії дії [71, с. 42].

Малювання на склі допомагає працювати разом, висловлювати себе, одночасно цінуючи самовираження один одного, працюючи в парах. Під час малювання зображення з'являється по обидва боки шару, оскільки воно створюється двома дітьми одночасно. Малюнок на склі може показати дітям, наскільки цікаво один колір перетворюється на інший. Фон змінюється, підкладаючи під скло папір різних кольорів. При роботі зі склом колір може рухатися, змінюватися, кровоточити і зникати. Цей прийом дозволяє закінчити і змінити малюнок, змішувати кольори і просто протирати їх звичайною тканиною. Тим більше, що зробити такий малюнок на папері неможливо. Залежно від вражень, мрій та фантазій дітей, діти малюють на різні теми: «Морська подорож», «Космічні фантазії», «Барвистий ліс», «Що ховається під снігом», «Квітковий хоровод» та інші [36, с. 17].

Дитину цікавлять не тільки їх незвичність та грайливість, вони також

пропонують численні можливості для розвитку своїх творчих здібностей та уяви, а також для нетрадиційних технік аерографії. Оскільки такий тип малювання не дозволить точно скопіювати шаблон, створений дорослим, дитині доведеться імпровізувати самостійно. У наш час знімки роблять за допомогою спеціального інструменту, який розпилює фарбу стисненим повітрям. Таким інструментом може бути балончик, пульверизатор, повітряні маркери, соломинка для продування, а також звичайна ручка без палички. Нанесіть пляму на поверхню листа за допомогою піпетки або пензлика. Потім за допомогою трубки для коктейлів обережно посуňte її у правильному напрямку від центру. Ви можете з'єднати плями різних кольорів, застосувавши кілька крапель різних кольорів. Отримане зображення доповнюється фарбою та пензлем. Цей прийом допоможе створити чудові колективні композиції, такі як «Святкове привітання», «Незвичайні тварини», «Крижане королівство».

Одним із видів аерографа є фарбування бульбашками густою піною кольорової мильної води. Щоб сформувати бульбашковий ковпачок, потрібно подути в соломинку, підняти зверху аркуш паперу і обережно доторкнутися до нього. Ми отримуємо приголомшливі принти, які можуть бути використані як основа для зображення або цікавого фону. За бажанням можна створити двоколірний друк. Для цього в момент, коли бульбашки піднімаються над склом, візьміть пензлик з фарбою іншого кольору і нанесіть її на бульбашки. Уважно подивіться на друк і визначте, як він виглядає і як виглядає. Деякі деталі можна намалювати пензлем, інші продуванням фарби з тубика. Відбитки мильних бульбашок можуть прикрашати обгортковий папір, квіткові горщики та коробки [49, с. 13].

Діти насолоджуються творчим процесом і малюють ниткою під назвою «Графіка ниток». Складіть аркуш паперу формату А4 навпіл уздовж

або по ширині та розгорніть його. За допомогою пензлика занурте нитку в фарбу, підніміть її на одну сторону підготовленого паперу і вільно опустіть так, щоб вона утворювала петлі, а точка в руці звисала з краю аркуша. Знову складіть папір. Одною рукою натисніть на папір, а другою потягніть за кінець звисаючої нитки. Розгорніть папір, вивчіть зображення отриманого зображення і доповніть деталі фломастером або пензлем [17, с. 22].

Ще одним напрямком мистецтва живопису нетрадиційними техніками є малювання на тканині - техніка холодного батика. За допомогою м'якого олівця перенесіть малюнок на тканину. Ви можете малювати на тканині відразу, але це складніше, тому що ви не можете стерти погані лінії гумкою. Заправте мереживну тканину в петлю. Для холодного батика перелийте відвар у скляну трубочку і ретельно прорисуйте всі контури малюнка на тканині. При нанесенні контурів вони повинні бути закриті. Набираємо необхідний колір у пензлик і наносимо кінчик пензля відповідно до креслення без натискання. Тканина сама бере фарбу з пензля, спричиняючи грайливі втрати кольору. Починати бажано з самого світлого кольору. За допомогою цієї техніки ви можете створити будь-яку картину (вишня на гілці, жовтий чорнобривець, птах) [51, с. 13].

Особливо оригінальні графічні зображення, зроблені паличкою з використанням техніки подряпин. Це одна з найпростіших та найефективніших графічних технік, яка використовує мінімум матеріалу. Графічну роботу можна завершити, оскільки жоден із прийомів не може так добре передати текстуру зображення (пухнаста курка, кішка, колючий їжак). Роботи в техніці подряпин вирізняються контрастом білих ліній малюнка та чорного тла. Перш за все, потрібно підготувати фон. Візьміть аркуш паперу, натріть на нього шар воску, пофарбуйте кілька разів чорною фарбою або гуашшю, поки вона не стане повністю чорною. Після висихання нанесіть малюнок і подряпайте його гострим олівцем. Залежно від сили, з якою дитина торкається паперу відповідним інструментом, це залежить від

виразності малюнків, коли вони тримають його в руці. Якщо попередньо пофарбувати аркуш паперу в різні кольори (холодний чи теплий), картинка вийде надзвичайно цікавою та оригінальною. Бажано використовувати більш світлі і світлі кольори. Нічні пейзажі, привітання, портрети, морські пейзажі, квіти виглядають у цій техніці дуже цікаво та яскраво [22, с. 21].

Без єдиної лінії кілька крапок або дрібних штрихів правильної форми можуть створити візерунок у техніці «пуантилізм». Роботи виглядають дуже колоритно та яскраво. Цікавим у цій техніці є те, що, дивлячись на картинки вдалині, ви можете побачити, як швидко змінюються яскраві кольори. Візьміть фломастер або олівець, покладіть його вертикально на аркуш білого паперу і починайте малювати. Найкраще працюють точкові малюнки з яскравими кольорами. За допомогою цієї техніки можна намалювати різноманітні предмети, овочі, фрукти, дерева, намальовані на папері: «Осінній вальс», «Натюрморт», «Чарівна квітка» та інше [74, с. 13].

Дошкільнята можуть фантазувати, пізнавати світ і себе, подорожувати по різних куточках світу, створювати справжні картини з пластиліну, або їх ще називають пластиліном. Діти вивчають цю техніку під час самостійної художньої діяльності. Попередньо розігрійте пластилін у мисці з гарячою водою, скачайте кульки, палички та інші фігури потрібного кольору і прикріпіть до основи, стискайте, стискайте, розгладжуйте, розмазуйте, розрівнюйте, тягніть пальцями. Деталі потрібно розташовувати близько один до одного, щоб чітко заповнити поверхню зображення. Дошкільнята люблять малювати малюнок і прикрашати його (солити пластик, прикрашати яскравими скляними кульками, пір'ям, шматочками тканини). Щоб отримати цікаві відтінки та незвичайні фактури, а також завантажити основні форми, потрібно змішати пластилін різних кольорів [87].

Ще одна техніка, цікава дітям, - це малювання тіней. Беремо папір і кладемо на стіл, включаємо електричну лампу, кладемо або кладемо на папір різні предмети, обертаємось і дивимось і дивимось на тіні, що падають

на аркуш паперу. Потім ми додаємо тіні різні елементи і перетворюємо їх у цікавий образ тварини, рослини або казкового персонажа [13, с. 19].

Новиною серед різноманітних нетрадиційних технік для дітей дошкільного віку є створення візерунків на воді. Ця картина в мистецтві називається «ебру». Щоб побачити, як колір поширюється на воді, налийте заварений крохмаль у ванну з водою і злийте вибрані кольори. Занурте один із інструментів (дерев'яну паличку, кулькову ручку, зубочистку, піпетку) у фарбу, і ви зможете починати фарбувати. Акуратно торкніться поверхні дна чаші, не занурюючи інструмент у воду. Додаємо, ускладнюємо малюнок малюнка. Ви можете з'єднати елементи тонкими доріжками. Коли закінчите композицію на воді, перекладіть її на папір. Покладіть всю поверхню листа на основу і обережно натисніть на неї. Обережно підніміть і висушіть. Готові роботи краще зберігати під склом. Малюнки, подібні до цієї техніки, робляться на молоці та кефірі. Не потрібно нічого кип'ятити, просто капайте фарбу на поверхню рідини і фарбуйте. Щоб дитячі шедеври виглядали привабливо і зберігалися кілька років, вихователь повинен належним чином готувати розведені фарби в пластикових стаканчиках (див. Додаток Г) [53, с. 23].

Тому нетрадиційні техніки малювання мають значний потенціал для естетичного розвитку дитини. Вони визначаються специфічними характеристиками, такими як доступність, простота використання, швидкі та ефективні результати, а також здатність створювати об'єктивні картини дій, які викликають позитивні емоції на радість у дітей.

2.2. Стан дослідження естетичного розвитку дітей дошкільного віку у процесі використання нетрадиційних технік малювання

Проаналізувавши та вивчивши методичну та наукову літературу щодо

естетичного розвитку дошкільників із використанням нетрадиційних технік малювання, ми дійшли висновку, що ця тема потребує подальшого вивчення. Метою експериментального дослідження було дослідити та діагностувати естетичний розвиток дітей дошкільного віку з використанням нетрадиційних технік малювання.

Завдання експериментального дослідження такі:

1. Оцінка знань дітей про малювання нетрадиційними матеріалами.
2. Виявлення рівня творчого розвитку дітей у сім'ї та використання нетрадиційних прийомів вихователями на етапі дошкільної освіти.
3. Визначте здатність дітей пізнавати природу кольору в цьому віці.
4. Діагностувати ступінь естетичного розвитку дітей середнього шкільного віку.
5. Дослідити наслідки використання нетрадиційних прийомів на розвиток творчої уяви та уяви дітей.
6. Охарактеризуйте рівень розвитку асоціативно-образного мислення у дітей.
7. Перевірити рівень графічних навичок дітей естетичними засобами.

З метою вирішення поставлених завдань був проведений констатаційний експеримент. Під час експерименту використовувались методи спостереження за дітьми, які виконують творчі завдання, та діагностичні прийоми, такі як: Наприклад: анкети від дітей та вихователів, обстеження батьків, індивідуальні бесіди з дітьми, аналіз дитячих робіт, творчі завдання: вибух кольорів, відродження, фантастичні перетворення, музичний танець, тест «таємничі фігури».

Експериментальна робота проводилась на базі Комунального закладу ясла-садок «Сонечко» СМТ. Лазурне. Загалом експериментальним дослідженням було охоплено 16 дітей середнього дошкільного віку (4-5 років). На початку експериментальної роботи ми провели анкетування «Дитина і мистецтво» та «Нетрадиційні техніки у роботі вихователя». У ході

спостережень на заняттях і в повсякденному житті було встановлено, що психофізичний розвиток дітей відповідає їхньому віку.

Першим кроком на цьому етапі було проведення опитування серед дітей, щоб перевірити освіту, що цікавить їх до малювання (Додаток Д). Встановлено, що 75% дітей люблять малювати та виявляти різні почуття та емоції: радість, здивування (Микита С. - мухи, Даніель С. - гуляє, Маріана Ш. - їсть морозиво). Хлопці в основному демонструють реалістичні малюнки: ракета, людські фігури, машини, повітряна куля, літак, будинок тощо. Денис П. полюбляє малювати джунглі. Дівчата малюють більш ретельно, орієнтуючись на зображення квітів, принцес, метеликів, веселок, сердець та прикрас. Серед улюблених кольорів і тонів 50% дітей віддають перевагу теплим кольорам (оранжевий, жовтий, рожевий, червоний, світло-зелений), але іноді холодним відтінкам. Той самий відсоток дітей вважає, що колір може передавати настрій, щастя та мрії.

У 62,5% дітей володіють малювати на аркуші паперу, 25% малюють кольоровою крейдою на асфальті, а 12,5% дітей використовують палицю або палець на мокрій землі та піску. Здебільшого діти люблять малювати фарбами, кольоровими олівцями, фломастерами та кульковими ручками. Аліса М., Мар'яна Ш., Соломія К. воліють малювати листям дерев, долонями, пальцями, паличкою.

Результати опитування показують, що діти цієї групи мають високий рівень зацікавленості та інтересу до малювання. Було виявлено, що 68,75% не мають вдома куточка для малювання і не малюють самостійно або зі своїми сестрами та братами.

Наступним етапом роботи було опитування освітян (10 осіб) (Додаток Д). Результати опитування показали, що всі педагоги керуються визначенням «нетрадиційних технік малювання» та знайомі з

нетрадиційними матеріалами, які можуть бути використані у роботі. Лише 20% педагогів можуть показати техніку виконання. На заняттях в групі всі вихователі враховують індивідуальні особливості кожної дитини, про які вони дізнаються, розмовляючи з батьками та спостерігаючи за самостійною художньою діяльністю дітей.

80% викладачів знайомлять вихованців з нетрадиційними матеріалами і використовують такі форми роботи, як спостереження під час прогулянки, експерименти з кольорами, вправи на пальці. 10% займаються груповою роботою над темою, використовують кольорові та дидактичні ігри, зустрічаються з місцевими художниками та відвідують художні виставки дошкільнят з інших дитячих садків. 40% педагогів вважають групові та індивідуальні форми роботи найбільш ефективними в процесі художньої діяльності, а 60% - групове навчання.

Аналіз результатів опитування серед освітян показав, що 10% вчителів характеризуються ініціативністю, креативністю, креативністю та оригінальністю. Вони добре знайомі із завданнями програми «Дитина», використанням нетрадиційних прийомів у малюванні та їх використанням у навчальному процесі, але 70% вчителів не використовують ці прийоми під час самостійної художньої діяльності дітей і стверджують, що це трудомістко. Відсутність відповідної методичної літератури та необхідного обладнання для придбання самостійно. Крім того, діти часто забруднюють себе та забруднюють меблі під час такої роботи. Здебільшого 20% педагогів розглядають нетрадиційні методи навчання у вихованців живопису, щоб зацікавити дітей дошкільного віку, а не вирішують головне завдання - навчити створювати художні картини. Результати опитування освітян наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Оцінка ефективності роботи педагогів з використання нетрадиційних
технік малювання**

Не використовують	70%
Використовують з метою зацікавленості	20%
Використовують	10%

Експеримент передбачав роботу з батьками (16 осіб) над творчим розвитком дітей у сім'ї на дошкільному етапі. Батьків попросили відповісти на тест «Мистецтво та сім'я» (Додаток Е). В результаті тестів було встановлено, що 18,75% (3 сім'ї) батьків мали високий рівень художньої діяльності; 37,5% (6 сімей) - в середньому; 43,75% (7 сімей) - мало низький рівень художньої діяльності. Результати наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Рівні розвитку образотворчої діяльності в сім'ї

Групи батьків	Кількісне та процентне співвідношення					
	Рівні образотворчої діяльності					
	м ей Чисельність	Високий рівень	м ей Чисельність	Середній рівень	м ей Чисельність	Низький рівень
Експериментальна	3	18,75%	6	37,50%	7	43,75%

Таким чином, аналіз даних показує, що переважна більшість батьків (43,75%) не враховують художньо-естетичний розвиток дітей у сім'ї, що в свою чергу негативно позначається на художньо-естетичному розвитку їх дітей. З метою визначення рівня знань дітей у галузі малювання нетрадиційними матеріалами проводиться індивідуальна бесіда у формі гри «Що скаже випробуваний про себе?». З матеріалу використовували листя та гілки різних видів дерев, пір'я, воду, пісок, пінопласти, овочі, ватяні

палички, поролонову губку, зубну щітку, палицю, пластикову ложку та виделку, іграшкову машинку, пластикові кульки та кулькові ковпачки, кольорові олівці.

Діти отримали завдання ретельно розглянути, назвати та описати представлені матеріали, якщо це можливо, щоб продемонструвати техніку представлення окремих елементів. Ми виявили, що 67% дітей було цікаво розглядати, досліджувати та називати предмети та говорити про їх використання у повсякденному житті під час співбесіди. Лише 30% дітей у групі змогли назвати нетрадиційне призначення цих предметів (листя, ватяні палички, паперові втулки, гумка), а 3% показали, що процес малювання наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Рівні знань дітей в галузі малювання нетрадиційними матеріалами

Групи дітей	Рівень знань
Малюють	3%
Називають нетрадиційне призначення	30%
Обстежують	67%

Відомо, що здатність створювати кольори і відтінки дуже важлива в творчому процесі дошкільників. Тому найкраще виявити у дітей початкові здібності змінити характер кольору в цьому віці, що допомогло творчому завданню «вибух кольорів» у техніці монотипії (Додаток Ж). Для цього завдання використовували целофанові кульки, аркуш паперу формату А4, фарби для гуаші, пензлик із чотирьох, ємність для води, вологі тканини та поролонову губку.

Завданням було хаотично нанести кольори основних кольорів на целофанові кульки, а потім перенести їх на папір, змочений пінопластовою губкою, розгладити по всій поверхні руками і повільно видалити до верхнього краю. Дивлячись на картину зблизька та здалеку, назвіть утворені кольори та відтінки.

Результати показали, що 100% дітей виявляли інтерес до експериментів з кольорами та емоційно реагували на результат. Оглянувши малюнок, 25% дітей назвали всі основні кольори та їх похідні (світло-зелений, сірий, фіолетовий, лимонно-синій), 73% - лише основні кольори та деякі відтінки (оранжевий, рожевий, фіолетовий) та 2% - плутається в називанні кольорів. Це говорить про те, що діти мають достатні знання про кольори та відтінки.

Для того, щоб визначити рівень образно-асоціативного мислення, дітям запропонували тест «Тасмнічі фігури». Зміст повинен був дати дошкільнятам можливість уважно розглянути геометричні фігури (овал, прямокутник, квадрат, коло, багатокутник, рівнобедрений трикутник), представлені у серії, щоб назвати якомога більше ідей щодо того, якими саме це були фігури та якими вони можуть бути. Дані опитування наведені в таблиці 2.4.

Аналіз реакцій дітей показав, що основними труднощами при виконанні цього завдання було обдумування та збереження в їхній пам'яті тих предметів або предметів, подібних до цих геометричних фігур. Більшість дітей називали предмети, фрукти, меблі, іграшки, транспортні засоби та частини тіла. Наступні відповіді були оригінальними: музей, мікроб, планета, церква, звук, ікона, сцена, повітря, комета, надута шина.

Беручи до уваги реакції дітей та визначаючи показник образно-асоціативного мислення (показники швидкості + гнучкість + оригінальність), стає очевидним, що переважна більшість дітей (понад 56,25%) мають середній рівень розвитку образно-асоціативного мислення маючи. Відсоток дітей з високим рівнем зазвичай нижчий (понад 31,25%). Низький рівень - 12,5%. Результати наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Показник розвитку образно-асоціативного мислення
дітей дошкільного віку**

Групи дітей	Розвиток образно-асоціативного мислення		
	Рівні		
	Високий	Середній	Низький
Відповіді дітей	31,25%	56,25%	12,50%

Другий тест, який ми представили, називається «Оживлення» і дав змогу виявити здатність дітей свідомо змінювати образ, щоб досягти цієї мети за допомогою нетрадиційних матеріалів (Додаток 3). Завдання - робота з картками із зображенням квадратів (по 5 частин на кожную дитину), в яких є однакові фігури - кола. Кожне коло слід перетворити на зображення предмета з використанням нетрадиційних матеріалів на вибір дитини (кольорові олівці, фломастери, кольорові олівці, гуаш, ватяні палички, палички, пластикові ложки та виделки, гелеві ручки, кольорові крейда) для створення естетичного образу. Після закінчення художньої діяльності, враховуючи та аналізуючи роботи дітей, було сформульовано такий висновок.

Діти виступили з ініціативою малювати. Завдяки відповідному та цікавому «оживленню» образів «оживлення», але також у різних кольорах, надали об'єктам естетичний образ, показали власне бачення образу. До речі, ми виявили дітей, котрі швидко робили справи, не замислюючись. Її роботи оригінальні: вони засновані на власних асоціаціях (дерево, метелик, планета, годинник, обличчя з різними людськими емоціями) і виконані з комбінацією нетрадиційних та традиційних матеріалів (паличка, ватний тампон, пластикова виделка, пальці, пензлик, маркер, кольорові та фарбовані воскові олівці).

Діти, які у своїх тестових роботах «оживили» чотири, п'ять картин, використовували різні кольори та графічні матеріали (фломастери, кольорові олівці та воскові ручки, червону кулькову ручку) та мали змогу пояснити, що

зображено на їхніх картинах. Ми оцінювали такі результати опосередковано (табл. 2.5.).

Таблиця 2.5

Результати оцінки образно-асоціативного мислення у дітей середнього дошкільного віку

№ п/п	Прізвище, ім'я дитини	Загальна кількість ідей	Показник швидкості	Показник гнучкості	Показник альянстності	Показник образно-асоціативного мислення	Рівень
1	Аліса М.	6	2хв.	4	0	6	низький
2	Андрій Р.	15	3хв. 30с.	4	1	8.3	середній
3	Андрій П.	10	1хв. 50с.	6	0	7.5	середній
4	Данило М.	9	4хв.	3	0	7	середній
5	Данііл Ч.	20	4хв.15с	5	0	9.15	середній
6	Даша П.	14	3хв.15с	5	0	8.15	середній
7	Денис П.	19	2хв.50с	8	1	11.5	високий
8	Діма Б.	16	3хв.	6	1	10	середній
9	Мар'яна Ш.	28	4хв	6	3	13	високий
10	Матвій С.	6	2хв.30с	2	0	4.3	низький
11	Нікіта П.	11	3хв.	4	0	7	середній
12	Нікіта С.	18	4хв.45с	6	1	11.45	високий
13	Соломія К.	25	2хв.	9	2	13	високий
14	Тимур Б.	17	4хв.	6	1	11	високий
15	Тимур К.	13	2хв.10с	5	1	8.1	середній
16	Юля Г.	5	4хв.	4	0	8	середній

Однак десь у 1-2 місцях ідеї закінчувались, і все менше і менше дітей могли впоратися із завданням самостійно. Слід зазначити, що в результаті тестових завдань були діти, які «оживили» мінімальну кількість картинок (1-

2), використовуючи лише кольорові олівці основних кольорів (червоний, синій, жовтий, зелений) і не в змозі пояснити, що вони представляли. Ці діти з песимізмом ставилися до своєї роботи. На запитання «Що показано?» відповів «не знаю». Такі результати роботи були оцінені як незадовільні.

Отже, ми бачимо, що творчість дітей переважно низька - 43,75% (7 осіб). Середній рівень становить 25% (4 людини), а високий - лише 31,25% (5 осіб).

На наступному етапі експерименту ми надали діагноз дітям для розвитку їхньої уяви, формування творчих здібностей дітей. Для цього пропонується виконати творче завдання «Фантастичні перетворення» в техніці кляксографія (Додаток І).

Для виконання щільного паперу кожного кольору використовуються фарби, пензлі, піпетка, коктейльна трубка, паличка та ватяний тампон.

Завдання було таким: зробити на аркуші паперу піпеткою або пензликом маленькі плями різного кольору. Потім обережно надуйте пляму з коктейльної трубки у правильних напрямках, щоб її кінець не торкався плями або паперу. За допомогою виразних засобів (крапок, ліній, кольорів, плям, симетрії) та вищезазначеного нетрадиційного матеріалу діти повинні заповнити ті частини малюнка, які допоможуть створити цікаві картинки. Виконуючи це завдання, ми помітили, що діти виконують роботу дуже динамічно і майже самостійно. Майже всі діти використовували піпетку замість пензлика, щоб забруднити аркуш паперу та паличку та ватяну паличку, щоб закінчити розпис. Це дозволяє побачити, що їм більше цікаво працювати з нетрадиційними матеріалами. Визначаючи рівні, ми враховували такі критерії.

Високий рівень - діти працюють без допомоги дорослого; виявляти позитивні емоції під час роботи; Використовуйте запропоновані нетрадиційні матеріали. Мати виразні засоби, які гармонійно поєднують кольорові стосунки; Картина набуває цілісної композиції, коли діти розвивають свою

уяву. У творах намагаються не лише відтворити навколишнє середовище, а й висловити своє ставлення до нього.

Середній рівень - діти намагаються малювати в нетрадиційній техніці; мало використання засобів виразності (лише колір, крапка); Спілкування з учителем вимагає його маленької поради щодо вивчення картини, пошуку її аналогів та складання композиції картини. проявляти різні типи емоцій.

Низький рівень - діти працюють у техніці дмухання лише за допомогою вчителя; картина не має композиції; байдужий до робочого процесу; Використовуйте колір як виразний засіб. Не проявляйте ніякої фантазії і не можете назвати те, що показано. Результати освітнього рівня творчих здібностей дітей наведені в таблиці 2.6.

Як видно з таблиці 2.7, 25% дітей дошкільного віку отримали високий рівень творчих здібностей, 37,5% низький рівень і 37,5% середній рівень. Як бачимо, показники середнього та низького значень суттєво не відрізняються. Після процесу творчої діяльності дітей не можна ігнорувати той факт, що нетрадиційні техніки впливають на розвиток дитячої уяви та уяви. Наведені результати наведені в таблиці 2.6.

Для того, щоб визначити ступінь оволодіння дітьми графічними навичками під впливом художньо-естетичних засобів, ми використали художньо-інтерактивну технологію «музичний танець» (додаток К). Дітям пропонувалося створити умовний образ під час прослуховування музичних творів, щоб висловити свої враження від почутих фрагментів різними місцями, рядками, що відповідають музичним фантазіям. Ми використовували: магнітофон, аудіозаписи музики з різними ритмами, аркуші для малювання (картон), воскові набори та кольорові олівці, кольорову крейду, фломастери, гелеві ручки, фарби, пензлі.

Таблиця 2.6

Результати аналізу дитячих малюнків

№ п/п	Прізвище, ім'я дитини	Емоційний стан	Використання нетрадиційного	асоби Виразальні	озиції Створення	Прояв фантазії	Рівень
1	Аліса М.	+	+	+	-	-	Середній
2	Андрій Р.	+	+	-	-	+	Середній
3	Андрій П.	-	+	-	-	-	Низький
4	Данило М.	+	+	-	-	+	Середній
5	Данііл Ч.	+	+	+	+	+	Високий
6	Даша П.	+	+	-	-	-	Низький
7	Денис П.	+	+	+	+	+	Високий
8	Діма Б.	+	+	+	+	+	Високий
9	Мар'яна Ш.	+	+	-	-	-	Низький
10	Матвій С.	-	+	-	-	-	Низький
11	Нікіта П.	+	+	-	-	-	Низький
12	Нікіта С.	+	+	+	-	-	Середній
13	Соломія К.	+	+	+	-	-	Середній
14	Тимур Б.	+	+	+	-	-	Середній
15	Тимур К.	+	+	+	+	+	Високий
16	Юля Г.	-	+	-	-	-	Низький

Таблиця 2.7

Рівні розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку

Групи дітей	Процес творчої діяльності		
	Рівні		
	Високий	Середній	Низький
Фантазія дітей	25%	37,5%	37,5%

Оскільки діти чули різну за характером та ритмом музику (смішну,

сумну, спокійну, маршову), ми отримали різні образи. Ми виявили, що крім звичних інструментів для малювання, діти також люблять використовувати палички, крейду та ручки. Наприклад, під музику «Стародавньої французької пісні» П. Чайковського діти намалювали велику кількість хвилястих ліній, що збільшують і зменшують звук, вигнутий вгору-вниз. Ефективними були малюнки на музику М. Римського-Корсакова «Політ Джмеля», які були зроблені круговими рухами по спіралі. Ламані довгі вертикальні та горизонтальні лінії, перехрещені під різними кутами, діти виконували під час прослуховування музики Л. Бетховена «Симфонія №5» та А. Міґайса «Листоноша». Коли звук зупинився, рука дитини зупинилася. Застосовуючи техніку штрихування, діти виконували малюнки на музику А. Вівальді «Пори року». Під час малювання 68,75% дітей насолоджувались виконаною роботою, дотримувались техніки правильного тримання олівця, регулювали тиск тиску та розміщували абстрактні малюнки на всій площині паперу.

Однак у роботі 31,25% дітей були відхилення: неправильне положення рук, поганий тиск та тримання художнього матеріалу. На малюнках переважали тонкі короткі лінії, які розміщувались в основному внизу та в кутах аркуша паперу. На наш погляд, ці числові значення вказують на те, що діти цієї групи мають адекватну графічну підготовку. Це пов'язано з їх інтересом до нетрадиційних матеріалів та самим творчим процесом.

Виходячи з критеріїв оцінки малювання на етапі експерименту спостереження, ми виявили, що діти мають посереднє асоціативне мислення, сприйняття кольорів, творчу уяву та уяву, а також добре розвинені графічні навички, одночасно виявляючи інтерес до малювання з використанням нетрадиційних технік. Існує думка, що діти мають початковий потенціал для творчого розвитку, тому потребують цілеспрямованого впливу з боку педагогів та батьків.

2.3. Методичні рекомендації щодо використання нетрадиційних технік малювання в процесі естетичного розвитку дітей дошкільного віку

Сучасна система дошкільної освіти спрямована на підготовку творчої особистості, яка повинна мислити творчо та художньо, емоційно реагувати на красу світу, помічати, бачити, чути та поважати цю красу та відтворювати її за допомогою різних технік малювання. Для розвитку творчих здібностей дітей ми закликаємо вихователів та батьків дотримуватися наших рекомендацій нижче.

Створення «куточок творчості». Оскільки в процесі творчості дитина намагається використовувати нетрадиційний малюнок, необхідно влаштувати окремих куточок у загальній груповій кімнаті, постійно діючій «художній студії» або майстерні для молодих художників. По-перше, тут діти почуваються як вдома, по-друге, почуваються комфортно в майстерні народних майстрів чи в художньому відділі магазину, по-третє, експериментують і мають можливість вільно генерувати та отримувати позитивні емоції. Облаштування робочого місця. При малюванні місце повинно бути добре освітленим, зручним для дітей та привабливим своєю оригінальністю. Недостатнє освітлення пригнічує дитину, суттєво впливає на її зір і працездатність. Вікна не слід вішати фіксованими шторами, а високі горщики з квітами слід розміщувати на підвіконні. Комфорт перебування дитини залежить від вентиляції приміщення.

Для забезпечення динамічності середовища для розвитку слід використовувати мобільні висувні ящики залежно від віку дітей, вибраних відповідно до розміру та форми модульних столів та стільців. Таким чином, вчителі та діти можуть наблизитися до позиції один одного (враховуючи площу кімнати та потреби дітей), яка повинна бути в центрі уваги художньої

та творчої діяльності. Нині для занять з малювання виготовляється спеціальне обладнання: столи з трьома, чотирма, п'яти-листочковими листочками конюшини, за допомогою яких можна одночасно зайняти кількох дітей на невеликому просторі, не заважаючи один одному; Різання столів стояком або бордюром для матеріалів та інструментів; Столи з поворотними кришками мольбертів та окремими секціями матеріалу; Вирізати стінову панель; фланель. Меблі та обладнання в кімнаті повинні бути розташовані так, щоб діти могли пересуватися, не піддаючись небезпеці. Повинна бути можливість працювати як з невеликою групою дітей, так і індивідуально. Зміна середовища розвитку повинна враховувати тему дня (тиждень, місяць). Діти люблять малювати стоячи, сидячи на підлозі, на колінах, тому повинні бути в наявності кольорові, м'які килимки, килими, подушки для сумки [81, с. 25].

Внутрішній простір. Ми вважаємо, що для розвитку дитячої творчості інтер'єр повинен бути прикрашений картинами та репродукціями творів художників, які емоційно впливають на дитину, живими квітами, декоративними предметами, а також виставками робіт дітей, батьків та вихователів. Бажано передбачити місце для зберігання наочних посібників, навчальних столів, демонстраційних матеріалів для ознайомлення з видами та жанрами мистецтва, малювання зразків, методичної літератури, електронних носіїв з музичними творами та відео, а також портретів видатних художників батьківщини. стенди для виставок. Для зберігання та подальшого використання творчих робіт дітьми можна створити папки «Наша творчість». Для роботи з дітьми у віці 2-3 років слід використовувати не тільки горизонтальні, але і вертикальні поверхні. Це можна зробити, наклеївши на стіни якісь міцні шпалери або аркуш ватману. На сьогоднішній день важко уявити відсутність сучасних технічних засобів навчання (мультимедійна карта, проектор, комп'ютер, екран, магнітофон, аудіо, відеоапаратура, освітлення, затемнення вікон для слайд-шоу) [83, с. 48].

Правильно влаштоване середовище розвитку сприяє активності, ініціативі, особистісному зростанню, самовдосконаленню дитини, стимулює розвиток її здібностей та схильностей.

Наявність художніх інструментів та матеріалів. Слід акцентувати увагу на наявності інструментів та матеріалів для творчості, які допоможуть поглибити уявлення дітей про створення складного художнього образу та дозволять кожній дитині діяти та творити у будь-який час. Для цього повинна бути передбачена робоча станція для малювання художньою толстовкою, папером для малювання, ватманом (різного розміру, кольору, форми, товщини). Набори кольорових олівців різного розміру, прості олівці, ручка, сангвінік; фломастери, кольоровий крейда; палітра, силуети для розпису, глина; книжки-розмальовки; гуаш та акварелі; резервуари для води; папір і мокрі тканини; м'які щітки (круглі та плоскі). На дитячих столах можна розмістити свій улюблений журнал «Джміль», який є найкращим помічником вчителя. У кожному виданні представлені твори українського живопису з текстами показових бесід, залежно від змісту, чудовими зразками малюнків із прийомами розробки, доступними для дошкільнят, уроками та набагато більш необхідним матеріалом, що пробуджує творчі здібності [85, с. 31].

Для роботи бажано мати принаймні три пензлі: від одного до десяти з металевим каркасом діаметром 0,5 см і штабелем 2,5 см, для фарбування на великій площині (навколо всього фону роботи, який потрібно заповнити); другий: від п'ятого до шостого розміру з металевим каркасом діаметром 0,3 см і довжиною укладання 1,5 см для обробки невеликих малюнків; по-третє № 2-3 з металевим каркасом діаметром 0,2 см і довжиною ворсу 1,2-1,5 см, для малювання дрібних деталей малюнка. Не просіть дітей малювати на половинках аркуша А4.

В якості матеріалу для малювання дитині можна запропонувати використовувати буквально все, що завгодно, включаючи ті матеріали, які з

самого початку мали інше, нехудожнє призначення та застосування: природу та відходи. Серед природних дошкільнятам можуть пропонуватися суцвіття, листя і гілки різних видів дерев, шишки, камені, молюски, шкаралупа волоських горіхів, шкірка цитрусових, кукурудза на качані, пір'я, пісок, різні овочі тощо. Варто звернути увагу на красиві малюнки, зроблені в різних техніках зерна, відходів (тканини, гудзики, мережива, банти, коктейльні трубочки, пластикові ложки та виделки, поролонова губка, поролонові штампи, поліетиленові пакети, зубочистки, ватяні палички, свічки, обгортання бульбашками, кришки кулькової ручки, зубні щітки, фольга, кришки, нитки, сірникові коробочки, пакетики для чаю, клей ПВА, харчові барвники, відбілювачі, олія, пластикове скло, пінопластові гачки тощо).

У наш час малювання матеріалами, які раніше не використовувались у дітей, стає все більш універсальним: малювання желе, йогуртом, фруктовим соком, дитячим кремом, пінкою для ванни та голінням. Робота з цими матеріалами розвиває пальці та кисті дитини та дозволяє збагатити досвід зорових та тактильних відчуттів. Ви повинні бути відповідальними при виборі матеріалів для навчання, оскільки пальці дитини будуть безпосередньо стикатися з фарбою. Рекомендується використовувати «пальчикову фарбу», яка доступна в спеціалізованих магазинах. Ця фарба має пастоподібну консистенцію, її легко фарбувати; має не дуже насичений колір, добре змивається водою, включаючи одяг. І хоча це безпечно, все ж важливо переконатись, що дитина не кладе його в рот [92, с. 12]. Слід зазначити: перед уроком не забудьте навчити дітей користуватися нетрадиційними художніми матеріалами. Обладнання для занять слід організувати і зберігати в папках - накопичувачах. А ті, якими діти не користуються тривалий час, слід певний час приховувати. Краще розташувати їх у коробках, пластикових коробках та дерев'яних коробках у певному порядку, який повинен бути цілим та легко відкритим. Тому

необхідно регулярно змінювати матеріальний зміст художньо-естетичного центру.

Дотримання правил техніки безпеки. Звичайно, вихователь повинен звернути особливу увагу на правила безпеки - матеріали повинні бути нетоксичними, призначеними для дітей або схваленими. Під час роботи переконайтесь, що діти не наносять собі травми (розпис на піску: «стіл художника» має електричне освітлення). Гострі предмети слід поміщати в закриті ящики, щоб обмежити вільний доступ дітей. Після занять малювання, щоб все було в порядку, ви можете запропонувати допомогти дітям прибрати на робочому місці [93, с. 16].

Зайнятість дітей. Розвиток творчих здібностей дітей неможливий без ефективної організації та управління їх діяльністю. Для того, щоб робота викликала у дітей почуття задоволення та радості та сприяла формуванню основ особистої культури, розвитку індивідуальних інтересів, уподобань та навичок, правильних методів та форм роботи, системи вправ, завдання та художні прийоми повинні бути вибрані, спонукати до спостереження, уяви та розвитку. Фантастика, асоціативне та образне мислення.

Основною формою організації дитячого малювання нетрадиційними техніками є заняття, на яких у сучасних дошкільних закладах педагог спілкується з дитиною, творчо реалізуючи набуті вміння та навички дошкільників, уточнюючи відоме та відтворюючи враження дітей. Необхідно виділити найрізноманітніші професії - ігрову, дослідницьку, казкову форму, у вигляді екскурсій. Нетрадиційні заняття допоможуть краще засвоїти нові знання, але варто розумно підійти до організації їх реалізації.

Враження перших кількох років зберігаються на все життя. Сюди входить подальший розвиток дитини. Важливо, щоб знайомство з художньо-виробничою діяльністю не перетворилося на урочисті заняття, а стало справжньою зустріччю з красою. Дитину потрібно звільнити,

розпустити уяву, навчитися думати самостійно, працювати творчо, прийняти художній твір як рукотворне диво, корисно вдаватися до фантазій. Крім того, навчання з дітьми повинно проводитися в комфортних та емоційно сприятливих умовах. Спокійна, доброзичлива атмосфера позитивно впливає на вихованця. Тому заняття з нарощування художньої майстерності повинні бути індивідуальними, поєднаними, а потім спочатку з групою. Міні-заняття найкраще проводити з невеликою групою студентів тривалістю від 10 до 15 хвилин. Комплексні колективні випускні курси можуть тривати від 30 хвилин до години залежно від інтересів, бажань та добробуту кожної дитини. Дошкільник повинен визначити тривалість своєї роботи [80, с. 12].

Оцінка творів мистецтва. Важливо надати кожній дитині можливість виконати свою практичну роботу. Варто звернути увагу дітей на принадність самого процесу, а не на результат. Бажано не звертати уваги на помилки та помилки дітей, але потрібно намагатися їх ретельно виправити. Не слід насолоджуватися порівнянням різних дитячих досягнень. Найкращий спосіб оцінити роботу дітей - це порівняти її з попередньою роботою та висловити сподівання на наступні результати діяльності дитини. Слід утримуватися від категоричних суджень.

Калейдоскоп оригінальних методів навчання. У групі ви можете використовувати різні методи навчання, зокрема: словесний (розповідь, пояснення, бесіда), наочний (аудіовізуальний, образний, ілюстративний), практичний (ігрові та підготовчі вправи; ескізи дій, декоративні вправи, декоративні композиції; демонстрація прийомів для оволодіння різними художніми прийомами). На початку року, ви можете запропонувати дітям цікаві ігри з фарбами та папером пізнавального та експериментального характеру. Весь процес повинен тривати не більше 3 - 5 хвилин для дітей 1,5-3 років. На одному уроці не слід виконувати більше однієї роботи. Використання альбомних блокнотів із серії «Чудотворча творчість» (1-3, 3-5

і 5-6 років) підходить для малювання нетрадиційних технік. Альбоми «Незвичайні візерунки природи» та «Чарівний пензлик» допомагають освоїти складні техніки малювання з дітьми молодшого дошкільного віку. У дошкільному віці бажано пізнавати художні твори різних видів [109, с. 2].

Щоб перше знайомство з матеріалом супроводжувалося жвакими враженнями та позитивними емоціями, потрібно використати момент сюрпризу. Представляючи нову техніку дітям, потрібно пов'язати її з попереднім досвідом людей: як вони про це дізналися. Презентація повинна бути стислою та мати обсяг, доступний для дітей відповідного віку. Під час читання нового матеріалу необхідно пояснити введення нового слова. Щоб стимулювати думки, дітей слід заохочувати до порівняння та аналізу.

Побудова глибокого розуміння техніки малювання сприяє змістовній розмові про сам малюнок, про художника. Саме розмова стає пробуджуючим імпульсом для творчості, особливо коли вона пропонує можливість обмінюватися думками та враженнями. Словесні коментарі до образного змісту художніх творів активізують художню увагу дітей, стимулюють сприйняття зображення та дають змогу глибше зрозуміти естетичний зміст художнього твору. Доцільно порівняти картини одного або кількох художників на одну і ту ж тему.

Тому ми рекомендуємо вчителям робити репродукції картин художників - сюжетні, предметні, щоб учні могли розглядати різні зображення. Зображення, яке використовується при роботі з дошкільнятами, повинно відповідати ряду вимог: чітке зображення на чистому фоні; слід зазначити композиційну простоту та доступність обслуговування, реалістичність образу. Використання слайдів, презентацій замість репродукцій картин допоможе створити ефект присутності [76, с. 9].

Збуджує уяву дітей і допомагає краще зрозуміти значення слова образно-поетичне, використання точних порівнянь, метафор та епітетів. Бажано придумати цікаві історії, казки, легенди, вірші, мистецькі історії про

певні види нетрадиційних технік та художників. Ефективним способом роботи з дітьми є уявне введення в картину. Звичайно, слід задати питання, які дають дитині справжній політ уяви («Що говорить перо, коли вітає його кольором?», «Чому ялинка засмучена?», «Що можуть зробити ваші чарівні пальчики? тощо). Під час роботи не потрібно зупиняти дитину розповідати, що вона представляє, навпаки, потрібно спонукати її до цього [78, с. 6].

Спостереження за навколишньою дійсністю будуть корисними для продуктивної організації самостійних уроків малювання для дітей. Для того, щоб мати можливість точніше представляти художній твір, дітей слід заохочувати уважно роздивлятися все навколо за допомогою окремих ігрових предметів (бінокль, мікроскоп, фотоапарат). Прогулюючись у лісі, стоянки, ви можете запропонувати подивитися на рослини, подивитися на колір квітів, навчитися вибирати природний матеріал, а потім творчо перетворювати його на оригінальні малюнки.

Не слід уникати використання творчих завдань, які прискорять процес створення картини та дозволять дітям навчитися реалізовувати творчі ідеї. Основними засобами моделювання мислення є такі завдання, як «кола», «плями», «криві», «закінчити малювання». Вони є основою для розвитку творчості, а також естетичної та екологічної культури. Вирішуючи ці завдання, діти завжди мають можливість відступити від моделі та проявити свою індивідуальність. Найпоширеніший вид продуктивної діяльності дітей - графічні завдання «Намалюй фігуру» (квадрат, трикутник), «Намалюй контур», «Лінії», «Неіснуюча істота», «Місто майбутнього» [84 с. 105].

Основою для демонстрації прийомів оволодіння різними художніми прийомами, тактильними та кінестетичними відчуттями є пальчикові ігри та вправи («дощ», «кицька», «собака», «човник», «миска» тощо). З метою розвитку злагоженості в роботі очей і рук, поліпшення пластичності, акуратність допомагає в діях з маленькими дітьми в сенсомоторних вправах: «Кисть вітається» (голова з волоссям вгору, опускається вниз), «Танці листя»

(легкий рух в правій руці, праворуч) «Штампуйте на прогулянці» (бігайте, стрибайте, повільно йдіть по прямій в повітрі), «Стрибки пальцями» (пальці вгору, опускаються в долоні), «Малюємо в повітрі» (велика, маленька, дуже маленька форма) [15, с. 22].

Розвиток здатності перетворюватися та входити в образ, розвивати вміння відчувати зв'язок між собою та іншими, сприяє використанню елементів психогімнастики («Смачне яблуко», «Квітуче дерево», «Помідор-синьйор», «Веселий гарбуз», «Поживний дощ»), «Політ на кленовому листі»), вправи на релаксацію («Чарівний сон», «Слухаємо себе», «Повітряні кулі», «Рибки», «Біля моря»), ігри в медитацію («Я – листок», «Я – сонце»), «Я – хмара», «Я - маленький ведмедик», «Я - герой казки»). Ви можете попросити дітей перетворитися на колір показати їхній настрій. Одним із ефективних способів гармонізації емоційного стану дітей є використання рухових ігор з елементами кольоротерапії «Чарівний килимок», «Кольорові хвилі», «Гойдалки», «Парашутна посадка» тощо [18].

Художнім завданням варто надати ігровий характер, оскільки це мистецькі ігри («Ми поведимось як художники», «Граємо з художником», «Подорож до картини», «Вчимось у художників» тощо) та ігрові ситуації («Уявіть, ми ... », «Подорожі з художником» тощо) викликають та формують інтерес дітей дошкільного віку до малювання та сприяють оволодінню способом роботи з художніми матеріалами та техніками зображення. Щоб зберегти інтерес до роботи, ви можете використовувати техніку рольової поведінки. Для цього запропонуйте дитині роль фотографа, дизайнера, художника. У майстерні художника для роботи будуть цікавими нетрадиційні матеріали, які приваблюють дітей своїм кольором та формою (овочеві марки, пір'я, поліетиленові пакети, зубні щітки тощо) [53, с. 28].

Особливе значення в процесі художньої діяльності має заохочення дитини до самостійної творчої діяльності. Щоб дитина самостійно робила висновки, вихователь повинен провести експеримент. Наступні ігри

«Кольори пори року», «Кольори погоди», «Кольори настрою», «Кольори запаху», «Вияви різницю в кольорах», «Фотограф кольорів» допоможуть активізувати дослідження дітей, посилюючи спостереження, зміни кольору, їх нюанси та контрасти в майбутньому тощо. Для посилення здатності встановлювати зв'язок між кольором та частинами дня корисні ігри з кольоровими фільтрами: «Рожевий захід сонця» (червоний), «Сутінки» (фіолетовий), «Туман» (білий), «Рано вранці» (синій), «Сонячний день» (жовтий) та інші. [30, с. 25-26].

З музичною імпровізацією. Малюючи та розвиваючи уяву в процесі фантазування, необхідно звертати увагу на використання музики. Саме музика пропонує можливість розвивати художній смак, емоційну чутливість до сприйняття, створює творчу атмосферу. Вражаючі музичні звуки І. Баха, Л. Бетховена, А. Вівальді («Концерт № 5», «Концерт № 3»), В. Моцарта («Концерт № 1»), М. Римського-Корсакова («Політ Джміль») А. Хачатурян («Танець з мечами»), П. Чайковський («Старофранцузька пісня», «Вальс квітів»), Й. Штраус (композиція за мотивами вальси). Крім того, у поєднанні з різними техніками це врівноважує і заспокоює дитину [77, с. 39-41].

Надзвичайні підходи до малювання. За останнє десятиліття погляди сучасних художників на використання методів роботи у своїй роботі змінилися. Серед нових тенденцій - дошкільнята, які відвідують художні музеї та галереї, де проводяться сімейні майстер-класи, фестивалі та мистецькі пошуки для сімей з дітьми у віці від 3 до 6 років.

За допомогою сучасних технічних засобів навчання діти мають можливість здійснити інтерактивні екскурсії «на стільці» через картинну галерею. Переваги цього методу полягають у тому, що дорослий може перервати екскурсію в будь-який час і звернути увагу дитини на одну або кілька робіт або технік. Корисним буде наслідувати досвід Національного художнього музею України: маленьким відвідувачам пропонується вставити репродукції картин наклейок у порожні рамки на свій розсуд, намалювати

листівки з контурним зображенням картини, а потім знайти оригіналу на музейній виставці та порівняйте її малюнок з оригіналом. Цей метод заохочує дітей дізнатися більше про створення картин із використанням нетрадиційних художніх технік, заснованих на контурному живописі [59, с. 44, 46]. Необхідно надати дітям більше самостійності, можливості проявити власну активність та творчість. Найголовніше - творити разом з дитиною. Присутність і заохочення дорослого - найкращий стимул для творчого настрою дитини.

Одним із найефективніших способів зацікавити дітей малюванням із використанням нетрадиційних прийомів є групова робота та створення колективних творчих робіт. Під час такої роботи в неформальній обстановці дошкільнята самостійно застосовують свої знання та навички спілкування, щоб легко та охоче створювати картини, що мають художнє значення [51, с. 45].

Допомога батькам у розвитку творчості дітей. Підтримка батьків дуже важлива для успішної роботи дітей. Доцільно поговорити про сімейні збори, які допомагають батькам отримати відповіді на запитання щодо розвитку дитячої творчості, та про вчителів, які допомагають будувати конструктивні стосунки з дитячими сім'ями. Тому ми рекомендуємо батькам брати участь в організації виставок художніх творів для дітей, відкриттях та конкурсах, на які запрошуюються учні та вихователі з інших груп. Заохочення, позитивні відгуки та можливість порівняти свою роботу з роботою інших дітей допомагають отримати адекватну оцінку результатів їх діяльності [38, с. 14].

Креативно розроблене середовище для розвитку вихователів та батьків вдома, що забезпечує різноманітні допоміжні художні матеріали з використанням різноманітних мотиваційних методів та прийомів у нетрадиційному малюванні, дозволяє дітям дошкільного віку експериментувати, демонструвати свої уяви, розвивати художнє мислення,

мистецтво та активно вчитися мистецтву, застосовувати художній досвід у власній художній роботі.

Отже, можна зробити висновки, що сприятливим часом для розвитку творчих навичок особистості є дошкільне дитинство. Як і будь-який вид образної діяльності, малювання вимагає розвиненого наочного мислення, уяви, творчості та знання основних художніх термінів. Цьому значною мірою сприяють нетрадиційні техніки фарбування, рекомендовані чинними програмами (змішування кольорів, штампування, стирання, друк ниток, малювання на мокрому папері, долоні, пальцях, зубній щітці, піску, солі, манній крупі тощо), їх переваги новинки. Динаміка та можливість інтеграції візуальної та мовної діяльності.

Результати діагностики естетичного розвитку у дітей дошкільного віку показують, що ступінь їх творчого розвитку різна: низька, середня, висока. Тому вчитель повинен створити відповідні умови для організації навчального процесу із використанням нетрадиційних технік малювання. Середовище для ігрових тем повинно бути розвивальним, адекватно оснащеним та заохочувати дітей до практики та забезпечувати розвиток творчого мислення. Використовувані матеріали повинні бути: багатофункціональними; постійно оновлюється, модифікується; відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, знаходитись у місцях, доступних для дітей (на рівні очей), щоб вони могли ними користуватися.

Заняття повинні супроводжуватися цікавими формами роботи, де дитина має можливість працювати з учителем, спілкуватися зі своїми однолітками, відвідувати віртуальні художні музеї та галереї та малювати картину. У такому вигляді дошкільнятам, безсумнівно, буде цікаво пізнавати світ мистецтва, оволодівати навичками створювати власні твори, створювати і отримувати радість і задоволення від цього процесу.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи застосування нетрадиційних технік малювання для художньо-естетичного розвитку дітей середнього шкільного віку, ми отримали результати, які дозволяють робити висновки, що мають теоретичне та практичне значення.

1. Ретроспективний аналіз наукових джерел з історії вивчення теми художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку в дошкільній освіті. Встановлено, що образотворче мистецтво як одна з форм суспільної свідомості суттєво впливає на всі аспекти духовного життя дитини, а також на естетичний розвиток та сприяє формуванню її творчого потенціалу. Визначено та охарактеризовано основні виразні засоби в процесі малювання дітей, які допомагають дошкільнятам переосмислити красу та задуматися про навколишній світ. Адже форма, розмір і колір мають вирішальний вплив на розвиток уявлень про предмети. Лінії, штрихи, ритм руху, точки та їх поєднання сприяють зображенню предметів і явищ, що здійснюються вручну в площині, допомогти дитині висловити своє ставлення до навколишнього світу, пропорції, композиції, пластику, фактуру, світлотінь.

2. У роботі проаналізовано нетрадиційні прийоми зображувальної діяльності дітей дошкільного віку в дошкільних закладах та описано найбільш креативні з них (малювання на зім'ятому папері, склі, в техніці «пуантилізм», «ебру», аерографія, друк бульбашок, подряпини фарбою та намагнічування кольорового піску), стають очевидними їх переваги порівняно з традиційним малюванням: легкість оволодіння дітьми середнього дошкільного віку, стимулювання пізнавальних інтересів до художньої діяльності, розвиток зорових і тактильних відчуттів, мова дитини. Це полегшує дітям налагодження стосунків, вираження того, ким вони є, та творче вирішення звичних завдань.

3. Дослідження показало, що майже половина (43,75%) батьків не приділяють достатньої уваги естетичному розвитку дітей. Тільки 10%

педагогів використовують у навчально-виховному процесі нетрадиційні прийоми, що значно знижує ефективність художньо-естетичного виховання дітей у дошкільній освіті. Спостережний експеримент показав, що обстежені діти мали низький (12,5%) та середній (56,25%) розвиток образно-асоціативного мислення; 43,75% дітей переважно мають низький рівень креативності, 25% респондентів посилаються на середній рівень. Однак 75% дітей цікавляться заняттями з образотворчого мистецтва з використанням нетрадиційних технік малювання. Результати експериментальної роботи показують, що проведення курсів з такими техніками малювання підвищує інтерес дітей до мистецтва, розвиває вміння розрізняти та створювати нові відтінки кольору, поєднувати їх між собою, висловлювати свої емоції усно та невербально.

Можна стверджувати, що використання нетрадиційних прийомів малювання в естетичному розвитку дітей дошкільного віку є унікальним, повністю задовольняє вікові інтереси дітей та творчо відображає явища життя, позитивно впливає на розвиток уяви, фантазії, образно-асоціативного мислення та графічних навичок.

4. Розроблено методичні рекомендації для вчителів та батьків щодо використання нетрадиційних технік малювання в процесі естетичного розвитку у дітей дошкільного віку. Для того, щоб малювати нетрадиційними техніками, заохочувати, залучати та цікавити самостійні заняття, стимулювати уяву та уяву дітей, вчителі повинні подбати про створення психологічно комфортної атмосфери в групі дітей, про ситуацію успіху кожного учня призначити, обладнати куточок для творчих робіт та надати необхідні нетрадиційні художні матеріали, використовувати інноваційні методи та форми роботи з дітьми. Батькам рекомендується приділяти більше уваги естетичному вихованню дитини, відвідувати з дітьми музеї мистецтв, проводити художні пошуки сімей та проводити сімейні майстер-класи.

Дослідження не є вичерпним. Ми бачимо подальші наукові

дослідження, що вивчають ефективність умов для опанування дітьми нетрадиційних технік малювання на уроках мистецтва в дошкільній освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б.Г. О проблеме современного человекознания. /Б.Г. Ананьев.- СПб.: Питер, 2001.-272с.
2. Андрієтті О.О., Голубович О.П., Долинна О.П., Дяченко Т.В., Ільченко Т.С., Іванова Г.Є., Лисенко Г.М., Панасюк Т.В., Петрова Г.В., Піроженко Т.О., Романко Н.М., Случинська Н.А., Трикоз Н.І. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.
3. Базилівська Т., Германюк О. Розмалюю життя / Тетяна Базилівська, Оксана Германюк // Дошкільне виховання. К.: 2018. № 10. С. 26-28.
4. Базовий компонент дошкільної освіти / авт. кол-в : А. М. Богуш, Г. В. Беленька, Г. В. Богініч та ін. Київ : Видавництво, 2012. 21 с.
5. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. - К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 1999. - 60 с.
6. Баранова В.В. Сутність образотворчої діяльності / Наука і освіта. Київ. 2012. № 8. С. 11-14.
7. Беленька Г. В. Підготовка вихователів до роботи з дітьми шостого року життя // Особливості освіти дітей шестирічного віку: проблеми, пошуки, досвід, знахідки. - К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2004. - С. 7 - 9.
8. Беленька Г.В. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В. Беленька; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 352 с.
9. Блудова Ю.О. Художньо-естетичне виховання як один з основних чинників гармонійного розвитку особистості / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. К.: 2015. Вип. 40. С. 64-70.
10. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей. М.: Издательский центр Академия, 2002. 320 с.

11. Венгер Л. А. Педагогика способностей / Л. А. Венгер. – М. : Педагогика, 1973. 117 с.
12. Вергелес Г.И. Развитие общих творческих способностей как проблема педагогической психологии [Электронный ресурс] // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2009. №100. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-obschih-tvorcheskih-sposobnostey-kak-problema-pedagogicheskoy-psihologii>
13. Вернидуб І. Тіньові малюнки / Іванна Вернидуб // Джміль. 2017. № 5-6. С. 18-19.
14. Ветлугина Н.А. Художественное творчество и ребёнок : монография / Н.А. Ветлугина. – М., 1972. 288 с.
15. Ветлугина Н.А. Эстетическое воспитание в детском саду. М., 1978. 208 с.
16. Ветлугина Н.А. Самостоятельная художественная деятельность дошкольников. - М.: Педагогика, 1980. - 208 с.
17. Власова В. Естетичне ставлення молодших школярів до навколишнього світу: методи формування / Валерія Власова // Мистецтво та освіта. 2016. № 4 (82). С. 20-23.
18. Выготский Л. С. Психология искусства. Анализ эстетической реакции. - 5-е изд., испр. и доп. -М.: Изд-во «Лабиринт», 1997. -416 с
19. Выготский Л.С. Психология развития человека. /Л.С.Выготский.- М.: Смысл, Эксмо, 2005.-1136 с.
20. Гальперин П.Я. К психологии творческого мышления/ П.Я.Гальперин // Вопросы психологии. – 1982. - № 5.
21. Грановская Р.М., Крижанская Р.М. Творчество и преодоление стереотипов./ СПб.: ОМС, 1994. 192с.
22. Григорьева Г.Г. Развитие дошкольника в изобразительной деятельности./ Г.Г. Григорьева: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. – М.: «Академия», 1999. 344с.

23. Давыдов В.В. Концепция гуманизации российского начального образования : необходимость и возможность создания целостной системы развивающего начального образования / В.В. Давыдов // Психологическая наука и образование /В.В. Рубцов, А. Марголис, В.А. Гуружапов. – 2000. – №2, 2000. – С.5-18.
24. Давыдова Г.Н. Нетрадиционные техники рисования в детском саду / Часть 1. – М.: «Издательство Скрипторий , 2008. 80 с.
25. Давыдова Г.Н. Нетрадиционные техники рисования в детском саду / Часть 2.– М.: Издательство Скрипторий, 2008. 72 с.
26. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / Наук, керів, О.В. Проскура. -К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012.-339 с.
27. Дитина: освітня програма виховання для дітей від двох до семи років / Г.В. Беленька, О.Л. Богінч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 303 с.
28. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин - 3-е изд. – СПб.: Питер, 2008. 368 с.
29. Дьяченко О.М. Кириллова А. И. О некоторых особенностях развития воображения детей дошкольного возраста. // Вопросы психологии. 1987. № 1. с. 44 – 51.
30. Ермолаева Н.А. Развитие художественных способностей. //Дошкольное воспитание. 1963. №1. С.21-23.
31. Естетичне виховання: Довідник / В.І. Мазепа (керівник авт. колективу), В. Азархін, В.С. Горський та ін.; Упорд. Н.О. Яранцева. - К: Політвидав України, 1988.-214 с.
32. Закон України «Про дошкільну освіту»; Закон України «Про охорону дитинства». -К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2001. - 56 с.
33. Замураева М.А.. Предметно-пространственная среда как

педагогическое условие развития творческих способностей у старших дошкольников : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01.- Нижний Новгород, 2006. 200 с.

34. Запорожец А.В. Избранные психологические труды. В 2-х томах. Т.1. М.: Педагогика, 1986. 323 с.

35. Зубарева Н.М. Дети и изобразительное искусство. М.: Просвещение, 1967.

36. Іванюк Н. «Кольорові казки» лікують, розвивають, розважають / Наталя Іванюк // Дошкільне виховання. 2012. № 2. С. 16-18.

37. Інспекторова Т. Особливості естетичного виховання дошкільників засобами музики / Тетяна Інспекторова // зб. наук. пр. Уманського державногного педагогічного університету. 2009. Ч. 2. С. 133-138.

38. Казакова Р.Г. Рисование с детьми дошкольного возраста: нетрадиционные техники, планирование, конспекты занятий./ Р.Г. Казакова Т.И. Сайганова , Е.М. Седова , В.Ю.Слепцова. – М.: «Сфера», 2005. – 128 с.

39. Казакова Т.Г. Интегративная основа изобразительной деятельности // Наука о дошкольном детстве – традиции и современность. Материалы международной юбилейной научно-практической конференции. М.: Аванти, 2000. С.146-148.

40. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «Великого стилю» / Тетяна Кара-Васильєва, Зоя Чегусова. Київ: Либідь, 2005. 274 с.

41. Комаровська О.А., Аніщенко О.В. Словник мистецьких термінів / Херсон : «Стар», 2016. 19 с.

42. Кондратова В., Калашнікова О. Методичні аспекти викладання мистецтва в 1 класі / Мистецтво та освіта. 2014. № 1 (71). С. 24-28.

43. Кондратова В., Шлеєнкова Т. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва / Мистецтво та освіта. 2012. № 2. С. 45-50.

44. Кондратьева Н. В. Сущность понятия «творческие способности».

Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2015. № 9. с. 106–110. URL: <http://e-koncept.ru/2015/15320.htm>.

45. Конституція України. Закон України «Про дошкільну освіту» № 2442-VI від 06.07.2010 р. – Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/legislation/law/2234/>

46. Конституція України. Закон України «Про загальну середню освіту» № 2541- VIII від 06.09.2018 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/651->

47. Конституція України. Закон України «Про затвердження Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах» № 151 / 11 від 25. 02. 2004 р. : прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. Київ : Велес, 2005. 48 с.

48. Конституція України. Закон України «Про Національну доктрину розвитку освіти» № 347 від 17.04.2002 р. – Режим доступу: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

49. Косминская В.Б. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду: Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов. М.: Просвещение, 1977. 253с.

50. Котляр В.Ф. Изобразительная деятельность дошкольников./ В.Ф. Котляр. – Киев: изд-во КНЕУ, 1986. – 223 с.

51. Котова Е.В. Развитие творческих способностей дошкольников: методическое пособие / Е.В. Котова, С.В. Кузнецова, Т.А. Романова. - М.: ТЦ Сфера, 2010. 128 с.

52. Кушнерук Т. Виховуємо креативну особистість / Тетяна Кушнерук // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. № 5. С. 53-58.

53. Лейтес Н. С. Возрастная одаренность и индивидуальные различия / Н.С. Лейтес. - М.; Воронеж, 1997. 448 с.

54. Леонтьев А.Н. О формировании способностей / А. Н. Леонтьев // Хрестоматия по возрастной психологии: учебное пособие для студентов / сост. Л. М. Семенюк; ред. Д. И. Фельдштейна. – М. : Международная педагогическая академия. – 1994. С. 46-55.
55. Лобчук Л. Ебру – диво на воді / Лариса Лобчук // Джміль. 2016. № 2. С. 22-23.
56. Лопатина Е.Г. Педагогические условия формирования изобразительного творчества детей 5 года жизни // Повышение эффективности воспитания детей дошкольного возраста. Шадринск, 1992. С.95-97.
57. Лыкова И.А. Программа художественного воспитания, обучения и развития детей 2-7 лет «Цветные ладошки» / И.А. Лыкова. - М. 2007. 144 с.
58. Мазур Ю. «Джміль» відкриває світ мистецтва / Юлія Мазур // Дошкільне виховання. 2011. № 4. С. 4-5.
59. Малюнок як форма творчої активності дитини // Артклас. 2013. № 3-4. С. 83–86.
60. Мелик-Пашаев А., Новлянская З.Н. Художественная одаренность и ее развитие в школьные годы. М., 2010. 278с.
61. Мелик-Пашаев А. А. Первый пласт эстетического развития // Искусство в школе. - 2003. - № 6. - С. 30 - 32.
62. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності. - Рівне: Рівненський держ. техн. ун-т, 2002. - 202 с.
63. Невгамовні чомучки. Психологічні особливості дітей дошкільного віку 4-5 роки життя / авт.-уклад. О. С. Нуреева, З. І. Шейнфельд. Харків : «Основа», 2008. 253, [3] с. : іл. (Серія «Дошкільний навчальний заклад»).
64. Неменский Б. М. Мудрость красоты: О проблеме эстетического воспитания: Кн. для учителя. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Просвещение, 1987. - 255 с., 32 л. ил.: ил.
65. Піроженко Т. Особистісний потенціал дошкільника: умови

розвитку в сучасному суспільстві / Дошкільне виховання. 2012. № 1. С. 8-16.

66. Поддьяков Н.Н. Мышление дошкольника / Н.Н. Поддьяков. – Москва // Психология мышления: хрестоматия / [и др.]; ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Ф. Спиридонов, М.В. Фаликман. – Издание 2-е, переработанное и дополненное. – Москва: АСТ: Астрель, 2008. – С. 250-256.

67. Половіна О. Педагогічний супровід образотворчої діяльності дітей: розширюємо можливості, збагачуємо досвід / Ольга Половіна // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2016. № 9. С. 45-50.

68. Полуянов Ю.А. Диагностика общего и художественного развития детей по их рисункам. / Ю.А. Полуянов. - М.; Рига, 2000

69. Полякова Л. Нетрадиційні техніки малювання – стимул до творчості / Людмила Полякова // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. № 8. С. 43-50.

70. Пономарев Я.А. Психология творчества / Я.А. Пономарев - М.: Наука, 1988. 304 с.

71. Рагозіна В. Художні техніки в естетичному розвитку дошкільників (малювання пальчиками) / Вікторія Рагозіна // Мистецтво та освіта. 2012. № 2. С. 27- 42.

72. Рождественская Н.В. Креативность: пути развития / Н.В. Рождественская - СПб: Питер, 2006. 178 с.

73. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии./ С.Л. Рубинштейн.,- Т.1- СПб.: Питер, 2002.- 720с.

74. Саккулина Н.П., Методика обучения рисованию и лепке в детском саду / Н.П. Саккулина, Н.С. Карпинская, В.А.. Езикеева. - Ленинград: Учпедгиз, 1960. 246с.

75. Семенов О. Творча дитина: зрозуміти і підтримати / Олександр Семенов // Дошкільне виховання. 2016. № 4. С. 2-5.

76. Синекон Л. Розвиваємо творчі здібності дітей у школі – дитячому садку / Людмила Синекон // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2015.

№ 5. С. 9-12.

77. Скотаренко О.В. Розвиток творчих здібностей гуртківців засобами декоративно-ужиткового мистецтва / Трудове навчання в школі. 2016. № 1 (133). С. 43- 47.

78. Слостенин В.А. и др. Педагогика Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В.А. Слостенина. - М.: Издательский центр "Академия", 2002. 576 с.

79. Смольникова Г. Як малюють наші діти / Галина Смольникова // Дошкільне виховання. 2010. № 11. С. 13-15.

80. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Київ : Слово, 2010. 373 с.

81. Теплов Б.М. Способности и одаренность./ Б.М. Теплов.- М.: Институт практической психологии, 1996. – 304с.

82. Терещенко О. Загадкові силуети / Ольга Терещенко // Джміль. – 2006. – № 4. – С. 14-15.

83. Терещенко О. Інтеграція мистецької діяльності / Ольга Терещенко // Дошкільне виховання. 2008. № 8. С. 11-13.

84. Терещенко О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності :навч.-метод. посіб. до Базової прогр. Розв. дитини дошк. віку «Я у світі» / Київ : Світич, 2009. : іл. 112 с. Біліопр. : с. 105- 107.

85. Утробина К. К. Увлекательное рисование методом тычка с детьми 3-7 лет: Рисуем и познаем окружающий мир / К.К. Утробина, Г. Ф. Утробин. М.: «Издательство ГНОМ и Д», 2001. 64 с.

86. Химич А.Ф. Види і типи ліній. Виразальні можливості ліній / Мистецтво в школі. 2016. № 6 (90). С. 20-23.

87. Чепурна С. Кольорові фантазії / Світлана Чепурна // Дитячий садок. 2010. № 7 (535). С. 6-8.

88. Шадриков В.Д. Введение в психологию: способности человека./

В.Д. Шадриков.-М.: Логос, 2002.-160с

89. Шульга Л. М. Барвиста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання) / 2-е вид., виправ. й доп. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2012. 328 с., іл. (Бібліотека вихователя дошкільного навчального закладу). Бібліогр.: с. 326.

90. Шульга Л. Штампографія: відкріймо дітям радість творчості / Людмила Шульга // Дошкільне виховання. 2015. № 9. С. 17-19.

91. Якобсон П.М. Психологія художественного восприяття / П.М. Якобсон. - М. Искусство. 1964. 88 с.

92. Янчевська Н. Піна, фарби й соломинка намалюють нам картинку / Наталя Янчевська // Джміль. – 2014. – № 4. – С. 12-13.

93. Яшан І. Дощові картини / Ірина Яшан // Джміль. 2017. № 10. С. 16-19.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОЛІР І ДІТИ

Рожевий колір. Рожева барва знімає депресію, відвертає від негативних емоцій, активізує захисні сили організму при будь-якому захворюванні, усуває меланхолію.

Червоний колір. Підвищує відчуття самовпевненості, м'язову та емоційну активність, а також агресію, страх. Колір лідерства, потреба активно діяти і домагатися успіху, керувати і бути на першому місці. Людині, яка вибирає такий колір, властиві певні якості: вона сповнена життєвої енергії, має почуття особистої гідності, відчуває себе всемогутньою, стає загрозою для слабшого, сильна духом, нічого не відкладає на потім, все хоче мати зразу.

Жовтий колір. Колір радості, спокою, гарного настрою, ліквідує апатію та тривогу. Стимулює духовну діяльність, фантазію, генерування нових ідей, збуджує мрії, заспокоює деякі нервові стани. Добре психологічно допомагає людям, що знаходяться у стані меланхолії, потрясіння. Діти краще вчаться у приміщеннях жовтого кольору. Колір позитивно впливає на інтровертів, акумулює і розподіляє енергію, благотратно впливає на людину.

Оранжевий колір. Це – активність, енергійність, може як заспокоювати так і дратувати, одночасно відштовхувати і захоплювати. Це колір тепла, волі й сили, виводить зі стану депресії, незамінний у стресових ситуаціях.

Зелений колір. Зелений колір – це надія, безпека, розквіт, спокій; скромний, вологий, м'який, відпочиваючий, охороняючий і підживлюючий. Характеризує впевненість, наполегливість, впертість. Це найспокійніший колір, він нікуди не рухається, не має навіть призвуку радості, смутку, емоцій. Люди, котрі обирають зелений колір мають

твердий характер, бажання досягти успіху, витримку і вміння оцінити себе.

Синій колір. Це серйозний, прохолодний колір, знімає збудження та агресію. Люди, які люблять такий колір врівноважені, вірні товариші, мають чутливе серце, флегматичний темперамент, володіють глибоким мисленням.

Фіолетовий колір. Колір компромісу і миру, оригінальності, стомленості і суму, інтуїції, розсудливості. Ті, кому подобається цей колір люблять швидкість, захоплені таємницями і загадками, схильні до меланхолічної серйозності, до переконання і впливу інших людей.

Сірий колір. Це – нейтралітет, межа між світлим і темним. Якщо людина обирає сірий колір, то це означає, що вона не хоче дати себе зрозуміти, відгороджується від усіляких впливів. Такі люди обережні, стримані, їм властиві співчуття до інших, мають безпроблемні стосунки в колективі. Це намагання вичерпати всі можливості, щоб досягти мети і тим самим здобути спокій.

Чорний колір. Чорний – це стійка позиція протесту, агресивна, імпульсивна динаміка характеру. Хто обирає чорний колір, намагається сам бути господарем. Це колір, який пригнічує і жахає, але в малих дозах допомагає зосередитись. За відсутності інших кольорів викликає у людини відчуття втоми, спустошеності.

Коричневий колір. Він сприймається як важкий, грубий, що викликає відразу. Фізично виснажені люди люблять цей колір. Але якщо його надто багато, виникає апатичність, в'ялість.

СЛОВНИК ХУДОЖНИКА

Автопортрет – портрет, намальований із самого себе.

Акварель – прозора фарба, яка дуже любить воду.

Анімаліст – художник, який зображує тварин.

Анімалістика – жанр живопису в якому зображують тварин.

Ахроматичні кольори – чорний і білий, а також відтінки сірого, отримані при їх змішуванні.

Вернісаж – урочисте відкриття художньої виставки в присутності спеціально запрошених осіб (художників, діячів культури).

Відтінок – зміна якості кольору.

Візерунок – дружба ліній, крапок, мазків, кольорів у малюнку.

Воскові олівці – м'які олівці, виготовлені на основі воску.

Вугілля, вуглик – художній матеріал, який використовують для ескізів та начерків, а також для самостійних художніх творів.

Галерея – виставка картин.

Горизонт – лінія, на якій зустрічається небо із землею.

Граттаж – техніка малювання видряпуванням на восковому кольоровому папері.

Графіка – вид образотворчого мистецтва, де основним засобом відображення дійсності є однотипний рисунок (лінія, штрих, пляма, світлотінь).

Гуаш – клейова розчинна непрозора фарба, що має великі покривальні можливості.

Декор – прикрашання. Декоративний – прикрашений візерунком.

Ескіз – підготовчий малюнок до картини, виконаний простим олівцем.

Живопис – один із основних видів образотворчого мистецтва, важливим виражальним художнім засобом якого є колір.

Зооморфні мотиви – зображення птахів, звірів, риб.

Інтер'єр – жанровий різновид образотворчого мистецтва, зображення

внутрішнього простору будь-якого приміщення.

Карикатура – комічний, кумедний портрет.

Картина – твір станкового живопису, що має самостійне значення.

Колір – найголовніший виражальний засіб живопису.

Композиція – створення, складання, розміщення в часі і просторі.

Контур – край форми, що відокремлює її від середовища, що її оточує.

Крейда – хрумкий олівець без сукенки.

Майстерня (студія) – приміщення в якому працює художник.

Мистецтво – творче відображення дійсності різними засобами в художніх образах, творча художня діяльність.

Мольберт – підставка, на якій художник ставить підрамник із полотном або картоном для малювання.

Монотипія – друкувальний слід від малюнка.

Натура – предмети оточення, які малює художник.

Натюрморт – картина, на якій намальовано предмети побуту.

Орнамент – оздоблювальний візерунок.

Палітра – невеликого розміру дощечка, папір, картон, пластмаса або оргскло, де змішують фарби.

Пастель – ніжна крихка паличка чорного кольору для малювання.

Пейзаж – малюнок на якому зображено природу.

Пензлик – паличка з ворсинками для малювання.

Перспектива – вид у далечінь.

Плямографія – малювання за допомогою плями.

Портрет – зображення людини на картині, фотографії, скульптурі.

Пропорції – певне співвідношення окремих частин предметів і явищ між собою.

Пуантилізм – малювання різнокольоровими крапками, мазками.

Ритм – чергування, повторення різноманітних ліній, плям, кольорів.

Сангіна – палички, що мають колір від червоного до червоно-коричневого.

Світло – один з основних елементів світлотіні.

Симетрія – гармонійне й співрозмірне розташування у просторі окремих частин цілого.

Тампонування – малювання тампоном, виготовленим із поролону.

Тінь – елемент світлотіні в натурі та в зображенні.

Гло – видима частина поверхні, на якій виділяються всі елементи композиції.

Туш – рідка фарба великої щільності.

Фактура – характер поверхні предмета та його обробки.

Фантазія – мрія, вигадка.

Фломастер – щільний кольоровий стрижень, заправлений чорнилами.

Холодні кольори – голубий, синій, фіолетовий, холодний зелений, а також усі кольори, отримані при їх змішуванні.

Хроматичні кольори – всі кольори, крім чорного, білого та сірого, отриманого при змішуванні білого й чорного.

Художні матеріали – всі матеріали та інструменти, якими малюють художники.

Художні техніки – способи роботи художніми матеріалами.

Штрих – риса, лінія, слід від короткого руху олівця на папері.

РЕЦЕПТИ ФАРБ

Фарба з картопляного крохмалю

- Взяти одну частину крохмалю на три частини води;
- змішати крохмаль з водою до утворення однорідної маси;
- варити, поки він не стане прозорим і схожим на пудинг;
- додати овочевих барвників, поки суміш ще тепла.

Фарба з мильної стружки

- 1 столова ложка рідкого мила;
- 5 столових ложок гуаші;
- збити до консистенції масла;
- налити мильну фарбу в пластикові тарілки або іншу посудину.

Білило для малювання

Розвести зубний порошок з водою, додати кілька крапель клею.

Фарби для малювання у техніці «ебру»

- 2 л води;
- 6 ст. ложок крохмалю.

У 2-ох літрах води заварити 6 столових ложок картопляного крохмалю і дати настоятися протягом 8-10 годин.

Об'ємні фарби

- Взяти 1-2 склянки борошна, розпушити його пальцями;
- додати 2-3 столові ложки солі «Екстра» й змішати її з борошном;
- крапнути 1/2 чайної ложки соняшникової чи іншої рослинної олії;
- влити потроху води й замішати тісто, перетираючи грудочки пальцями;
- додати 2-3 столові ложки клею ПВА й добре перемішати;
- влити трохи води (якщо тісто занадто густе);
- додати колір (по одному пакету харчових барвників кількох

кольорів; гуаш; барвники для яєць; натуральні барвники: сік чорниці або буряка).

Мильна піна

- 9 ст. ложок гуаші;
- 5 крапель миючого засобу («Gala») або шампунь;
- 9 ст. ложок води.

У низькій склянці змішати гуаш, миючий засіб для посуду або шампунь та воду. Якщо використовується шампунь, то співвідношення такі: 9 чайних ложок води, 9 чайних ложок гуаші, 9 чайних ложок шампуні. Усе це добре перемішати.

Пальчикова фарба рецепт №1

- 0,5 кг борошна;
- 5 ст. ложок солі;
- 2 ст. ложки олії;
- вода;
- харчовий барвник.

До даних інгредієнтів (борошно, сіль, олія) додати води, перемішати міксером до консистенції густої сметани. Отриману масу розлити в окремі баночки, додати харчовий барвник (буряковий або морквяний сік, як варіант – пасхальні набори), перемішати до однорідної маси.

Пальчикова фарба рецепт №2

- 1/3 чашка крохмалю;
- 2 столові ложки цукру;
- 2 склянки холодної води;
- 1/4 чашки миючого засобу;
- харчова фарба або гуаш.

У місці змішати 1/3 чашки крохмалю і 2 ложки цукру. Додати 2 склянки холодної води, поставити на маленький вогонь. Варити 5 хвилин постійно помішуючи, поки суміш не стане напівпрозорою, гелеподібною масою. Після

охолодження додати 1/4 чашки рідкого засобу для миття посуду (це зробить фарби такими, що легко змиваються з одягу і інших поверхонь). Потім масу розділити на декілька порцій та додати харчову фарбу або нетоксичну гуаш.

АНКЕТА**«Дитина і мистецтво»**

1. Чи любиш ти малювати?
2. Чи є в тебе вдома куточок для малювання?
3. Що найбільше ти зображаєш в своїх малюнках?
4. Який твій улюблений колір?
5. Як ти вважаєш, що можна передати кольором?
6. На чому тобі подобається малювати?
7. Чим найбільше ти любиш малювати?
8. Як ти себе відчуваєш коли малюєш?
9. Як ти реагуєш, коли тобі забороняють малювати?
10. З ким із членів родини або інших дорослих ти найбільше малюєш?
11. Чи малюєш ти нетрадиційними матеріалами?

АНКЕТА ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ**«Нетрадиційні техніки у роботі вихователя»**

1. Що ви розумієте під поняттям «нетрадиційні техніки малювання»?

2. Чи враховуєте індивідуальні особливості кожної дитини? Як ви це робите?

3. Які форми організації використовуєте для ознайомлення дітей з нетрадиційними техніками малювання?

4. Яку форму роботи вважаєте найбільш ефективною в процесі мистецької діяльності? Чому?

5. Які методи і прийоми використовуєте в цій роботі?

6. Які труднощі відчуваєте під час ознайомлення дітей з нетрадиційними техніками? Шляхи їх подолання.

ТЕСТИ ДЛЯ БАТЬКІВ**«Образотворча діяльність і сім'я»**

1. Чи достатньо у вас знань для навчання дитини малюванню?
а. а) так – (5 балів); б) не знаю – (2 бали); в) ні – (1 бал).
2. Чи заохочуєте ви свою дитину до образотворчої діяльності вдома?
а) так – (5 балів); б) ні – (0 балів); в) періодично – (3 бали).
3. Чи відведено у вашому домі куточок для образотворчої діяльності?
а) так – (4 бали); б) ні – (2 бали); в) періодично – (3 бали).
4. Чи поєднуєте малювання з грою?
а) так – (5 балів); б) ні – (1 бал); в) періодично – (2 бали).
5. Скільки кольорів і відтінків розрізняє ваша дитина?
а) 3-5 – (5 балів); б) 5-12 – (4 бали); в) не знаю – (2 бали).
6. Які кольори переважають у малюнках дитини?
а) теплі – (4 бали); б) холодні – (3 бали); в) ахроматичні – (2 бали).
7. Що заважає вам займатися образотворчою діяльністю з дитиною?
а) нічого – (4 бали); б) робота – (3 бали); в) розваги – (1 бал).
8. Чи малює ваша дитина в ЗДО нетрадиційними техніками?
а) так – (5 балів); б) ні – (1 бал); в) не знаю – (3 бали).
9. Чи часто використовуєте під час малювання нетрадиційні матеріали?
а) так – (5 балів); б) ні – (2 бали); в) частково – (3 бали).
10. Чи відвідуєте ви з дитиною: художні музеї, художні виставки?
а) періодично – (4 бали); б) так – (5 балів); в) ні – (2 бали).
11. Чи пов'яжете майбутнє своєї дитини з мистецтвом?
а) можливо – (3 бали); б) ні – (1 бал); в) так – (5 балів).
12. Чи фантазує ваша дитина під час малювання?
13. а) завжди – (5 балів); б) не фантазує – (2 бали); в) не знаю – (3 бали)

Оцінка результатів:

Підрахуйте середню кількість балів своїх відповідей. Для цього загальну кількість балів своїх відповідей розділіть на два.

Від 0 до 19 балів – батьки мало звертають уваги на творчий розвиток дошкільника. В результаті цього в майбутньому дитина діятиме за зразком, інструкцією, шаблоном і не відчуватиме радості творчості.

Від 19 до 35 балів – слід намагатися більше давати дитині завдань, що вимагають креативності, творити разом з дитиною. Присутність і заохочення батьків – найкращий стимул для творчого потенціалу дитини.

Від 35 до 57 балів – батьки достатньо приділяють уваги розвитку творчості своєї дитини, змістовно і цікаво організують її життя вдома. В майбутньому дитина буде щасливою людиною і пов'яже своє життя з мистецтвом.

Далеко не всі повинні у майбутньому стати художниками, але кожна дитина може навчитися помічати навколо себе красу та вміти її відтворювати у своїй творчості.

«ВИБУХ ФАРЬ»
(техніка монотипія)

«ОЖИВЛЕННЯ»

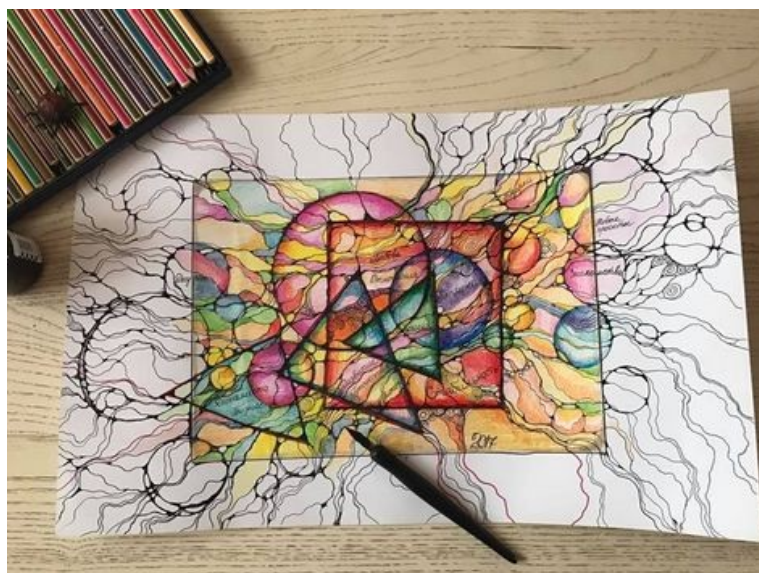
«ФАНТАСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ»

(техніка кляксографіка)

«МУЗИЧНИЙ ТАНЕЦЬ»

ПАМ'ЯТКА ХУДОЖНИКА

- Малюй так, щоб ворсинки пензлика не плуталися.
- Перед малюванням гуаш потрібно розмішувати. Після малювання – добре вимити пензлик.
- Не натискуй сильно на кольорові олівці та ні в якому разі їх не кидай.
- Щоб акварель малювала, потрібно подарувати їй воду.
- Не забувай закривати фломастери після малювання ковпачками. Їхні чорнила швидко випаровуються.
- У роботі з восковою крейдочкою не накладай один колір на інший і не користуйся гумкою.
- Після малювання пастеллю обережно поведься з малюнком, не торкайся зображення руками.
- Тримай художній вуглик ніжно й акуратно, малюй не натискуючи на нього, щоб він не зламався.
- Під час малювання тампоном не треба змочувати його водою. Набирати на тампон лише фарбу, починаючи зі світлої.
- Під час малювання тушшю тримай ручку за металевий комірець і сильно не натискай на перо, щоб не поранити папір.
- Перед малюванням жорстким пензликом потрібно зняти зайву туш об додатковий аркуш паперу до такого стану, поки не буде залишатися пухкий уривчастий слід.
- Спочатку малюй восковою крейдочкою, а потім розфарбуй аквареллю. Слід воскової крейди відштовхує акварель.
- Для монотипії фарби необхідно наносити, щоб вони не встигли підсохнути.

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Мельниченко Лариса Валеріївна,
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна добротність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної добротності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

Лариса Мельниченко
(ім'я, прізвище)